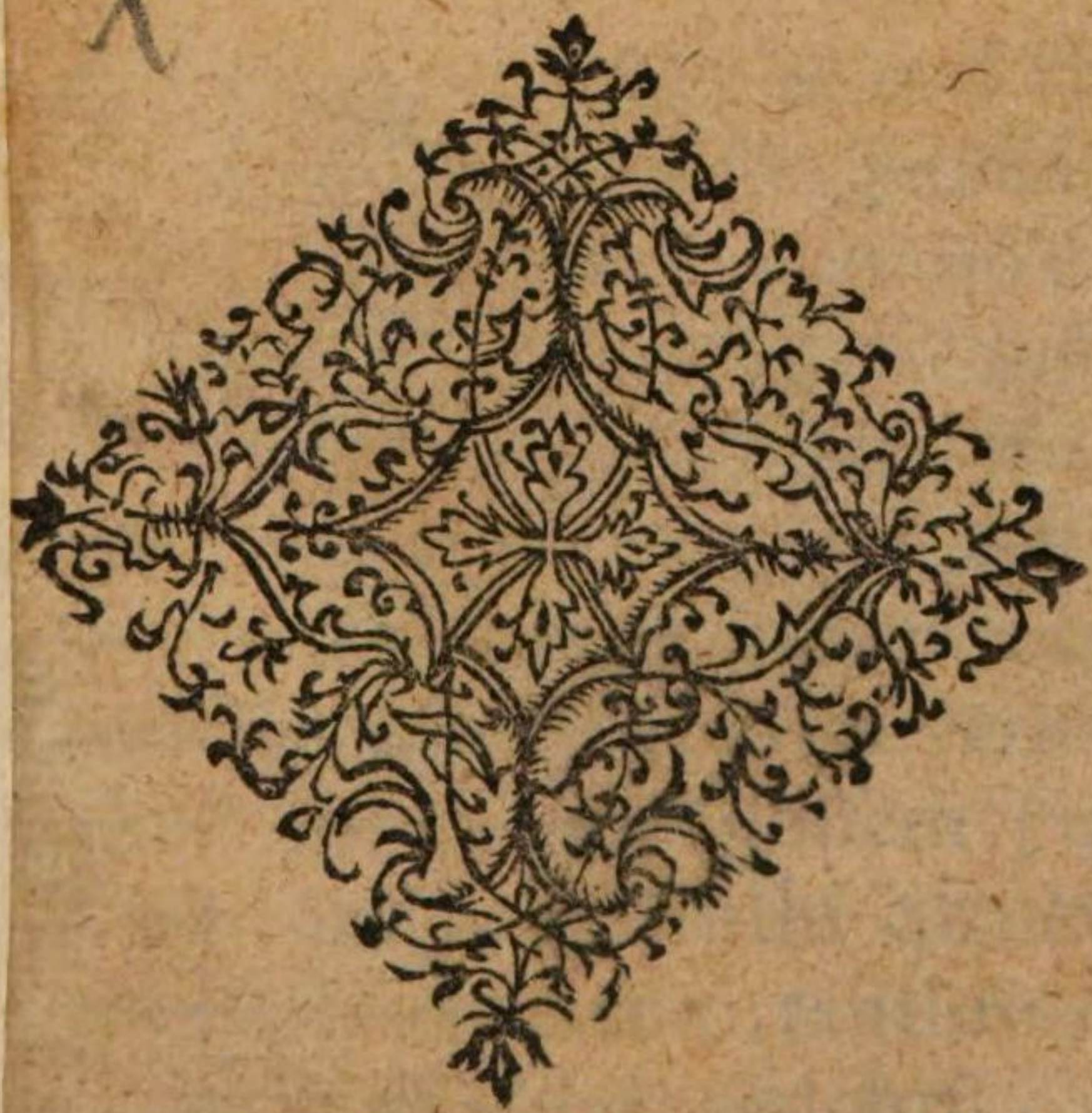

all 867
PETRI
TVRRCELLI
CAMPANI ET IN SV-
PREMO GALLIARVM SE-
natu aduocati cōtra Otho-
mani Francogalliam,
Libellus.

PARISIIS,
Jod Michaëlem de Roigny, via
Iacobea sub signo quatuor
Elementorum.

1576.

PARIS

T V R R E L L

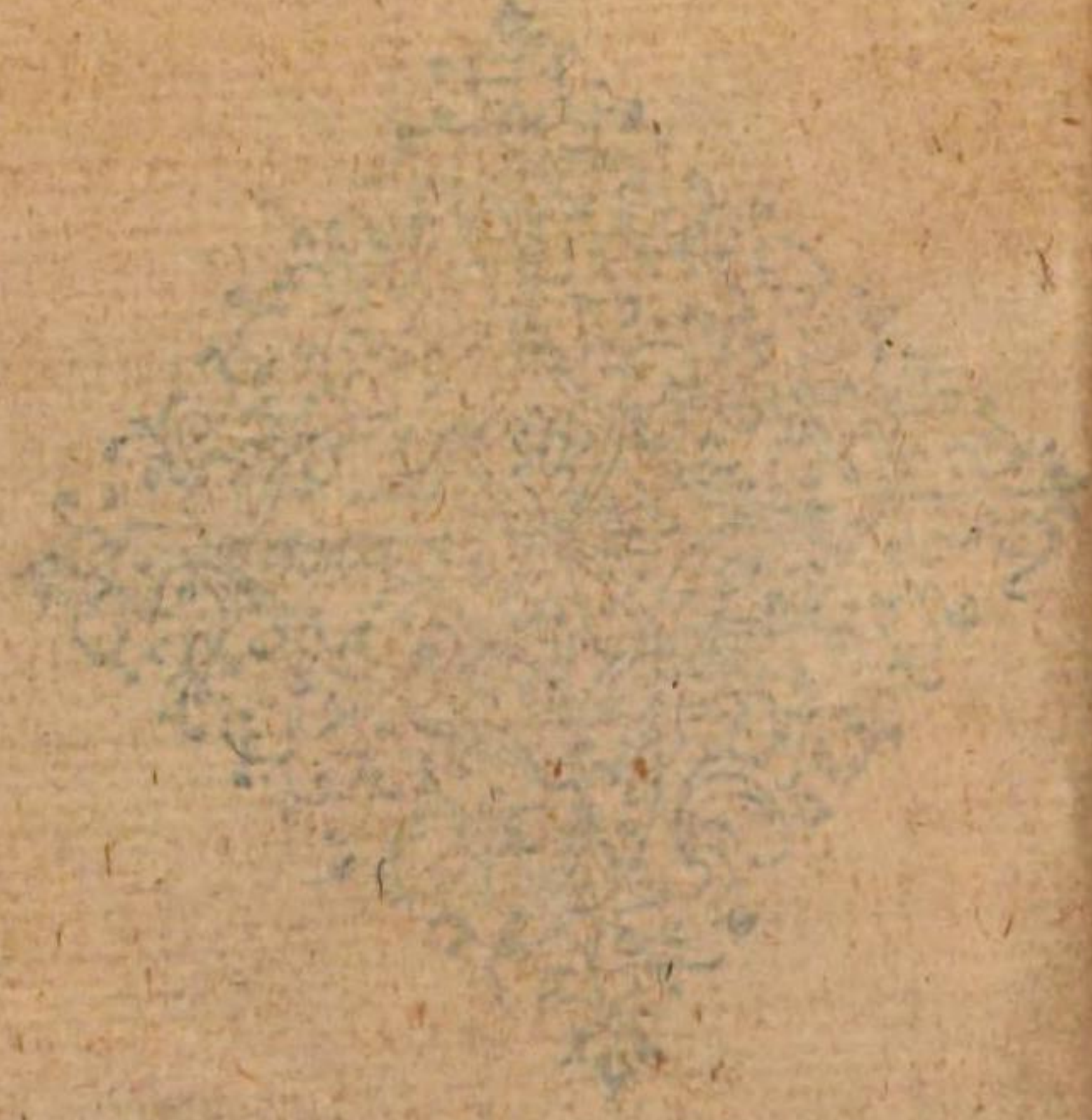
CAMPANI ET IN SV

REMO GALLIAM

PARIS AGGREGATI COLLEGIIS

MANU FRANCOSCANI

LIBELLUS

PARIS

Apud Michaelem de Roigny, vii

Jacobus sub signo quatuor

Elementorum

1776

ILLVSTRISSIMO VIRO CHRIS-
TOPH. THVANO SENATVS

*Galliae praesidi maximo sanctiorisque
consistorij consiliario. Petrus Tu-
rellus, S. P. D.*

TYLI & mei status
obscuritas (praeses ma-
xime) me credo omni
assentationis suspicio-
ne liberabit : meque
huc libellum scripsisse refferet,
non vt aulicus assentator magna-
tum demulcerem aures: verum vt
quid in dicendo possem (quod
exiguum scio) mihi quadante-
uus esset expertum: tantum enim
abest vt assentari pulchrū, quin
ab assentationis suspecta culpa se-
se eximere longè pulchrius exi-
stimem. superfluum igitur huius
tractatus rationem (nè qua inte-

rimaltera mēti aliena quærat) excogitare culpæque veluti commissæ veniam deprecari. Cū præsertim reges obscura & ignobili disputantium actione nō lædantur: qui si læsi, subtiliori calamo deffensionis on^o deferro: ne acutiorū segetē falce adultera in in-tempestiua calamitate colligam. Verū vbi primò mihi locum hūc Palatii (in quo oratores niti solent) licuit ascendere: mihi illicò afflata nescia quædam voluntas, me scilicet tibi ascriptitium aperire, accurritque simul me tanto honore posse frui, si quid ex meis studiis literis obsignarem tuóque nomini circūferrē. Ame igitur expectata hæc est occasio quæ hoc (qualecumque sit) servili munere designatur. parū quidem, si potissimū cum officiis servilibus preposterè examinetur & perpendatur. Arduus præterea quæstionis tractatus mihi addidit animum tibi libellum hunc consecrādi. eius enim authoris sermo

nem extenuare occipi, qui vitam
omnem studiis perpoliuit: mihi
proindè quærendus fuit Theseus
qui obtuso fortè nostro sermo-
ni subtilitatem & splēdorem ad-
deret. si igitur (quod exoro) sis
mihi Theseus, tanto amictus cly-
peo sagittarum aciem & aduersa-
riorum iniuriosa verba in poste-
rū contundo. Tibi verò (quò
me citiùs aperirem) scripseram iā
duo sunt anni Anticatona seu de
iuuentute libellum, quò Cicero-
nis catoni maiori siue dialogo de
senectute cōtradixeram. contra-
dicta tamen immortalitas animi
ab instituto pedem suavit referre,
nè studiorum cēsores me animū
ab ea tamen opinione alienissimū
vnū cum sermone habere forte e-
xistimarent. Vt cūmque sit hoc
meo labore si te oblectari rescieue-
ro, sunt mihi præ manibus quidā
libri de iure regaliæ, quos maiori
cum studio, iurisconsultus ma-
gis, tibi perficiam. Datum Pari-
siis prid. id. sept. 1575.

PETRVS TVRREL-
LVS CAMPANVS.
Lect. Sal.

Mibi acuta febre laboranti cum
Medici studiorum seriem ad
tempus interdixissent (lecto-
res) inopinatè in manus inci-
dit Massonij iudicium de Fran-
co Gallia Othomani: quod qui-
dem impulit & Matharelli & Othomani de
Franco-Gallia librum scrutari. scrutato verò
nullam me duxi Matharello iniuriam allatu-
rum si eum quem pro hoste semel acceperat,
stylo quadantenus hostili persequerer. qui si
eius multum dissimilis fuerit, veniam peto.
Verum si in scribendo fuerim audacior quàm
par sit dum Achili multum impar. Achilem
tamen aggredior: si semel is commissus error
tempore possit resarciri. ferunt (lectores) Atlā
tem humeris cælum fulcire: ferūt tempus mo-
tum esse cæli, is igitur Atlas mihi, vt assolet,
si semper cælum rotarit, Othomano verò ad tē-
pus susterit: ætati fidēs, vt Epaminōdam Anti-
eratides lacedæmonius, à suis proinde μαχητής,
nominatus, sic hunc mihi Achilem intrep-
dè expectabo. quod si hic meus stylus vobis pau-
lo obscurior esse videatur, partim, si placet, bre-
uitati cui ne vobis essem fastidio studui, par-
tim verò subiectæ materiæ tribuite. oportuit
enim contradicentem propositiones propositio-
nibus coaceruare qui quidem aceruus eum splen-

dorē abstulit qui fortassis orator o sermoni non
deesset. Aliundè prætere a si qua sit in hoc tra-
ctatulo obscuritas à pūctis quibusdam clausulis
indecenter intertextis depromenda. is enim qui
Typographis Censor præest quò sibi prima hu-
ius tractatus explanaret quædam omisit. quæ-
dam immutauit. nam cum anxie multum la-
borassem multumque operæ in transcribendo
(Ut minutis totus perfungor) hoc tractatulo
consumpsissem, quò meū apud me repeterem a-
nimum: fateor me museo excessisse, rurique o-
pelli solatium triduo quasiuisse omni tametsi
opere Typographi cella incalescente. qui (Ut as-
solet) cum educta lineamenta immisisset domi,
inuisaque reportasset. serio (me inconsulto) eudē
da iussit. nec prece aut præcio tempus hoc (imi-
nente iam festo Remigiali) exinanire potui.
Cogor igitur nè in erroris suspicionem veniam
primum huius libelli limen erratis obsignare.
Cogore tiam Typographi imprudēti dedecore,
facilitate ductus nimia, in angustis parietibus,
in inertiquè otio deliteffere. Vulpes equidem
Æsopica Leonis & Galli gallinacei iudex in
dictum certamē inspectura cum à belluino præ-
cone per itineris amfractus, erroresque ducere-
tur: contempto iudicādi pacto fœdere iracunda
in præconem seuit. quam timeo ne his præmis-
sus error à lectione huius tractatus omnes eti-
am abducat, lectorumque animos à me auersos
libelloque suggerat.

Hæc verò sunt errata.

Pagina 1. linea 15. loco (aductus) lege adiutus. in vlti. linea. pag. 1. Albinus loco l. Galbinus & pag. 2. linea 1. acrocormeticæ. l. acrocorinthicæ pag. 2. ver. 18 ludicio l. ludicro. pag. 3. viges oct. linea (assentari loco) lege assentatur. pag. 4. lin. 1. l. Agamenon non Agamenoni pag. 5. 31. lin. pro Euripides l. Euripidis cæteros verò leuiiores nostræ facilitati tribuite.

Petri Turrelli Cam-

PANI ET IN SVPRE-
mo Galliarum senatu aduocati
contra othomani Francogal-
liani Libellus.

ETERE S Romani nullas
suæ reipublicæ dignitates quã
tũuis essent humiles, aut par-
uæ si quid monstri, Inopinati-
ue die electionis dicto accidis-
set suffragijs popularibus cõ-

Plut in Cæs.

miserunt. Quo more patrio imbutus Cæsar:
quia suprema vitæ nocte fenestræ domus suæ vi-
ventorum cessissent, & si extra Italiam exter-
rarum nationum die subsequenti à senatu rex
salutandus: terræ, marisque diademate exor-
nandus esset: noctu tamen nocturna per diem
indutus veste ciuilibus officijs quiescere destina-
rat, fecissetque, ni Decius brutus Albinus (ad-
uerso iam Cæsaris fato aductus) dissuasisset.
Tanti momenti antiquitus erat electio, si Gal-
bini lex qua Pompeius (ciuis quidẽ nomine) re
ipsa vero exterarum nationũ rex designabatur:
fuiſſet populo rogata. Postquã coruus clamo-
re populi, denso aëre rarefacto è cœlo in terrã
decidit: haud scio (& si apud eos coruus esset
boni ominis) an Albinus suæ legis fuiſſet ero-

Plut. in Põp.

*Fines enim
Alexãdria*

primo metiti rator. Præterea dū crebris micabat ignibus æther
cū corui fari- ignique nube frigida exciperetur, & si suffra-
nam absum- gantes puncti punctis, tabellam impleuissent:
pissent fau- tonitru tamen re infecta, timore puerili domi
stum. sese ciues recipere compellebat (vt author est
fausti alexā. Plutharcus in Dione. (Ferant Syracusis bouem
dro corui qui domitum, non insolentem, neque multitudi-
ab arenosis nis insuetum, iugum tamen reliquisse, conci-
numidia cam tatoque cursu ad theatrum contendisse: & ni
pis exulem si- Syracusanorum mens læua fuisset, ni populi,
ti ferē eneca- patriæ ve communis crymnis siculorum oculos
tum exercitiū obcæcasset. Impulsi satis à funesta prætorū ele-
volatu edu- ctione discedere, sed forte aduersus numē cæci-
xerūt Plut. in sunt oculi: Numen verò doctiores à prima dio-
Alexand. cor nis prætura arguebant, multoque temporis
ni etiam car spatio siculos libertate non fruituros, quod
thaginiē sum Dion primus cū prætor designaretur horolo-
cladem polici gio umbratili assedisset. Quicquid sit inde patet,
ti timoleanti veteres vix suæ reipublicæ statum suffragijs cō-
Plut. in timo. misisse, si prouinciam quidem quantumuis
regi etiam obscuram non temerē suis crederent. Parum
Francorum Igitur seniliter Othomanus de regio psiphis-
Philippo pul- mate in sua Francogallia scripsit: cū scilicet
chro contra regium hoc psiphilma totum regni statum per-
Belgas certa- uertat vt infra sum dicturus. Sed vereor (ne in-
turo pugna excusatus sermonem proferam) vt qui tracta-
exitum gillis tum hūc præter spem exactē perlegerint simi-
faustum num le fortassis eis quod mihi occurat. Atheniensū
tiarunt vid. videlicet approbata modo, Improbataue Arati
annal. fran. ante pugnam incolorata facies: aut umbratilis
Pluthar. in illa Romanæ iuuentutis de deuincendo Han-
dione. nibale frequens declamitatio, quippe vt anti-
Plutar. in ar. quæ iuuentutis incertus erat sermo: vix etiam
 tractatus is certo demeritur fine: sit enim fœlix
 illa respublica quæ ab æreo psiphismate rega-
 tur, aut illa fœlicior cui Dardanus author & re-
 ges variij scindunt se sanguine ab vno (vt loqui-
 tur poëta) quid nostra tamē? Quid de hoc cōtē-
 dere aliud est quā de colore aeræ chimeræ in-

utiliter disputare aut in modum acrocormethicæ caniculæ, melancholicæ lunæ, frustra oblatrare, si Igitur tractanda sint vtilia cum primo à lumine peccet hæc oratio, qualis subsequetur finis? Verum illud quod vulgo dicitur inceptum perficiendi addit animum, culpam scilicet omnem causæ impellenti demandari. Prior itaque Othomanus (Cui multū defero) mihi aduersus culpārium tela erit clypeus: quo traiecto telum excipiam quidem umbone, verum fortassis sine ictu. Sed vrget magis, magisque ab incepto pedem suadet referre: quod iniuriam vniuersis illatam mihi arrogari: qui enim ex vniuersis offenduntur (cum sit vulgus sine nomine) maiores esse solent: ad quos spectat inferiorum naturalis defensio: Vniuersorum igitur qui causam sibi arrogat thesæum (quod aiunt) se asserit. Inter multos itaque cum sim sine nomine, vniuersorum causam tamen exceperim mihi indecorum: atqui hanc causam vniuersos attingere intelligo, quæ personam publicam attingat, Cuiusque defensio quolibet, & singulos spectet: qui singuli, ideali abstractione vniuersitatem confluunt, vt mathematicis est notū. Cum igitur ad maiores spectet defensio inferiorum, eandem mihi arrogare erit indecorum. Nullis præterea suboscure publicæ defensionis prouincia citra mādātum, vniuersitatique Imperium demandatur quæ cū prouidē Camillus inspexisset ferunt (si parua magnis detur conferre) nullum fas sibi gallum adoriri prius existimasse quàm communis vox patriæ pugnam annuisset. Recte, vt enim Catoni censoris filio non licuit nisi secundo militiæ sacramento hostem priuato offēdere sic nec Camillo licuit publicum hostem, Italiæ finibus arcere. Licet igitur (præter spem) subtili stilo Othomani regia suffragia deleuerim: me semper tamen culpa non demandatæ prouinciæ insequitur. Cæsar li-

Canis acrocormethicus qui a crocormethi bulatu deffendebat quique milites sepius ad arma absque occasione prouocabat
Plutar. in arat.

Doct. moder. in l. 2 de sep. viol adducit que l. prin. a cum glo. ff de postul. & s. cumque hoc in verb. auctoritate in præmio Iust.

Cic. lib de senectute.

Plu. in Cam.

Plu. in Cæsa.

cet Cæsar, eique gallia esset prouinciæ, fauste-
que trecenta hostiũ millia noua regna queren-
tia trans Rhenũ trucidaret, Cato tamẽ ille qui
se vtiq; vita exemit senatui suasi Cæsarem pro-
fligatis reddendum: quod citra facultatem pu-
gnæ cum populo licet fœdifrago, conseruisset.
Mihi igitur in omnibus his superioribus dispar
citra mandatum in causa publica disputati quid
concedetur? Atqui hæc in rebus quidem status
quædam, verũ in chrisippeo stadio (in quo ve-
ritas extremum ea nullatenus inspicienda: libe-
ra est enim omnibus veritatis inquisitio quæ
nec etiã assensu, aut dissensu terlij vitatur, nec
putarim etiam Othomani supercillia me vilo
modo subacturum: sed in me potius, discipulũ
quid à paucis annis seuisse arguet, si hypoma-
cho gladiator parũ similis fuerit qui quidem vt
ferunt, quos semel duello, Ludicio gladio
habilitarat obambulando etiam & incedendo
eos agnoscebat. Quæ qualiscumque peccati
purgatio nisi fueret firma satis tessera amoris
ineundi Agefilai, & Lysandri more, hastæ ar-
recto mucrone institutum progredior. Hic vero
tractatus sibi solum fere effinxit regalia otho-
mani suffragia inficiari, augustamque strictio-
ribus regni consilijs admittendam, quædam
etiam de lege salica quæ clarẽ omnibus inotes-
cent. Ne igitur chartula hæc sermone solo in-
utili compleatur: propositas questionēs qua
poterimus facilitate inquiramus.

*Assumptio
ad municip.*

*Arist. li. de
interpret.*

*Plut. in Dio
ne.*

*Partitio &
thesis totius
tractatus.*

Pla. 2. d. Rep.

Ac primum de non eligendis regibus.

Non me fugit quosdam fuisse magni nominis
authores qui feliciores eas respublicas existi-
marunt quæ voce libera regem salutarerent, quã
eas quæ morte ultimò regnantis reges designa-
tos necessario haberet inaugurandos. Interquos
Athenensis plato: cũ enim feliciores eas res-
publicas existimat quæ à philosophis regibus
gubernantur proinde regis electionem neces-

sariò admittit, quia Clearchus Theodectem filium in philosophia quidem sibi similem habuit: non proinde tamen quod filius esset, sed quod Clearchum patrem sagacitate solertiaque adæquaret ut ait Plutarchus: Voluit igitur Plato à p̄siphismate fortunatum imperium manare: & fortassis qui cum eo illud existimarunt duabus rationibus hanc opinionem fulciuerunt. Certū enim omnibus est electionem dignitatis esse: Id est eligentis finem esse clariorem eligere, si igitur dignioribus sit imperandum: cum nec dignitas, nec morum grauitas stirpe derinetur: reges restat eligēdos. Altera ratio fuit ciuitates eas melius regi quæ consentiente veluti cine reguntur quæ enim volūtariè geruntur, etsi natura graua sunt, voluntate tamen mitiora redduntur, melius igitur rex electus quam naturalis. Eas duxi prius rationes subuertere, quam quid struere, ut igitur exordiar, fateor quidem, nec quisquam hominum rectè inspicari possit. Electionis finē dignitatis esse: verum si penes eum qui primariè regatur, regis spectat electio: maxime populum spectabit, cum is à regibus primariè regatur: Atqui plebs omnimodo dignitatis ignara, proposita igitur sine denudabitur electio, quis enim sagacem populum dixerit? aut quem populus antiquitus colendum sibi effinxit, præter eum qui sibi assentari? Atqui assentatorē quis regno habilem dixerit? cum omnis assentator sibi diffidat, aut certe multum à forti aberrer? Anne cum ea populum quis dixerit idoneum p̄siphismate regem sortiri: qui ignarus Themistoclis formæ, exilium Themistocli tamen ipsi insculpendum ære dederit? Stupidus, qui cum stupiditate parum iustus patriam Themistocli nihil (quoad se) tale merenti proscripserit: huicne populo, qui delusus primò citra suspicionem democratiæ peruertendæ, citra opes ostracismo id est decennali exilio amantissimum sibi & sibi si-

Plut. in philadelp.

*Cap. licet 8.
quest. lap.
Constitutus
de appell.*

Plu. in Nicia

millimum mulctavit? Nicias enim & Alcibiades
cū ostracismi diem proximum intuerentur
diuitiis, & authoritati quæsitæ diffidentes: hy-
perbolum popularem in momento efferunt,
elatumque ostracismo mulctant: sic populus is
atticus quem modo contra potentiores auda-
cem nebulonem, & loquacem petulantem
habebat, eundem exilio destinavit, exiliūque
adhuc exulis indecentis persona (cum eodem
nobiles citra crimen tempore) non meritis ple-
cterentur) contaminarit, de quo sic Plato Co-
micus.

Καὶ τοὶ πέπραχε τῶν πεπῶν μὲν ἀξία

Αὐτὸ δὲ καὶ τῷ σιγμᾷ τῶν ἀνὰ ξία

Οὐ καὶ βιούντων εἶνε καὶ ὅσπραχε εὐρέθῃ

Qui versus ita latine redduntur,

Quamvis suis digne passus sit moribus

Se ipso tamen non digna, nec suis notis

Nam non repertum istius est causa ostracum.

Quod tamen
primum in
electione
arch. in cap.
lic. 8. quest. 1.
frede cons. 90
Plut. in alcib.

Quis igitur regni sortem populo demanda-
ret? cū populus sit inconstans, facilis, cum nō
discrimen habet, recta ne iudicet, si Alcibiades
ubi de vita ageretur matri non credendum pu-
tarit, ne ignara mater in colore fabæ peccaret,
in irremediabileque discrimen filium vocitaret
haud scio an non maiori cum ratione tanta re-
rum series populo sit deneganda. Materna enim
fabæ vnius sortem explorat: popularis autem e-
lectio multorum vitam, fortunāsque subhastat,
ac plærumque dilapidat. Non ergo regni series
populo tam vario, tam in se contrario, ut vllum
velle per horam vix habeat, est committenda
quod si licuerit antiqua paucis evolvere. Nulli
vnquam populari ore inflati simili pede vitæ sta-
dium perlustrarunt. Pompeius (cui genius pater-
nus quoad amoris conciliationem, erga popu-
lum inuersus erat) non populares morsus in vi-
tæ catastrophe, in vita occidente (ut id em ex-
probrabat syllæ) superavit: sed probri loco Aga-

memnoni, in pharsalicis campis agnomen obtinuit: sed & pars populi obscurior peditem armatum tacto pede latior ut educeret, eum exorabat quo sui fiduciam contra Cæsarem iniuriæ loco exprobraret. Demetrius ab Atheniensibus diuum primo honores reportauit, paruo tamen elapso tempore mucronem atticum in se circumspexit. Ferunt & Carthaginenses dum Hannibalis fortuna stabat multis honoribus eundem affecisse, eodem tamen ad zaman à Romanis profligato. Nihil illi oculus patriæ causa obsecatus, nihil annullorum ingens acervus, nihil Italiciæ victoriæ, tanto sudore bellico quesitæ potuerunt. Tanta plebis inconstantia atque peruersitas. Parum igitur cautus regni clauum huic demandaret. Si præterea plebs (vt iam dictum est) in tantum sit in se varia vt sui velle ferè sit ignara. Pars plebis voce quosdam in regnum efferet pars altera, alterum quis vero regum nisi victus, semel electo deferret imperium, si quadam manu populari fretus? quis etiam tanto periphi-mate se denudari viuens patietur? Inde igitur contentio, inde bellum, inde plebs sibi plagam facit: si potissimum.

Quicquid delirant reges plectuntur Achini.

Funesta igitur reipublicæ regis electio, si enim apud Romanos diaria, aut annalis prouincia toties campum martium inimico sanguine asperferit, si nullus ferè electionis dies cede, & cruore Romano vacarit, qui regia affectantibus se negligi, & voce plebeia denudari in re presertim regia patietur, si tyranni quo libere tyrannide potiantur in suos iniuste sæuunt, qua humanitate, vel potius ferro in externos vtentur? Ariamenes quidem cum Xerxe fratre de regno persico contendens & si armis instructus eo placide tamen de regno in artabanum consensit, quid si dissensisset? Regno quantas acies, aut strages parasset sed is vnus

Plutarch. in Princip. vitæ Pompeij.

Plutar in demet.

Horatius epist. 2.

Plut. in fraterna amicitia.

Quimale Xerxi adiudicauit. moris ff. de penis.

multis è milibus. Quicquid sit ex his quæ diximus patet regno funestam regis electionem si potissimum sit penes populum. cuius electionis finis & si dignitas sit, haud scio an dignitatis inquisitio populo sit defferenda. Rudis enim populus (vt iam dictum est, plus fudit opinioni quàm essentia, imo ipsa opinio ipsi rei essentia est, & natura vt cum philosophis loquar. Atqui facillimum est etiam parum sapientibus arte prudentiam (vt in hominum mentibus infinitæ sunt latebræ, infinitique recessus) effingere. Quæ cum ita sint, facillimum erit electionem dignitatis fine denudare. Qui igitur asserit digniorem popularibus suffragiis in regni subsellia deducendum, parum, vt mihi quidem videtur abest, quin cum comico dixerit cum ratione insanendum, sit igitur præmissa hæc propositio in se vera electionis nimirum finem dignitatis esse, populo tamen si conferatur, falsa erit, sagacitas enim homines à plebe separat cum plebei dicantur hi, qui hebetes sunt & obtusi, ergo cum populus sit obtusus, vix digniorem eliget. Proceres præterea ferè omnes ea sunt edocti scola vt existiment (& si quandoque temerè) seipso dignitate excedere neminem, si quis igitur vt dignior voce communi subsellia regia ascenderit: non quo ad quosdam, igitur dignior existimabitur: inde inuidiæ, inde bella quæ quàm populo sint inimica satis notum. Quantis milibus Macedonum Alexandri magni de regnatura sermo vitam eripuit, quesitus enim in vitæ decliui cui mundi prouinciam demandaret, contempto ventre posthumòque, digniori adiudicauit at licet verbum facto lubens permurasset, nusquam tamè potuit, licet enim perdicā dato Annulo successore mundi designasset successore tamen nusquā Ptolomeus, Eumenes, Antigonus, Lyfimachus, & cæteri in expeditione Alexandri socii, agnouerunt quod si filium regno vocitasset diutius

*Plutarch. in
opuscul. quem
scripsit de for.
Alex.*

forte Alexandri nomen, armâque Macedonibus imperassent. Antiqui poëtae Troiae etiam excidium à dignitatum æmulatione deriuarunt prisca enim dignitas in elegantia formæ, seu venustate erat posita, ut patet ex malo aureo cui erat insculptum detur pulchriori, iudicium Paridis spectæque iniuria formæ sed illud inde accidit meo iudicio quod comparatuum hoc (dignior) seuerit veluti belli crimina, multumque ad bellum dissennientibus dederit aditum ut scilicet inuidiosum: at inuidia non belli dico comes, sed potius sola radix, & origo. Verum dicent aliqui inuidiam inter æquales solummodo consistere. Reges vero proinde omnis inuidiæ expertes, quod nullos sibi pares in regno habeant. At regem suffragiis ascititium vix cum regni maiorem, & primum existimabunt qui parem calculum, similemque fortunæ aleam subierunt. Atque quoniam magnatū contentiones hasta, ferroque definiuntur multi regnicolæ opem, armâque socia, ita regi obstantibus, indignatisque proceribus ferent. Cum enim omnibus probis aut improbis honores deposcantur, quia spes iam hostium deuictorum honores, munera, dignitatēque ut victoriæ annexas, victoribus pollicetur. Proinde restat ut probi ad bella accendantur. Sed & facilius improbi cum ἐν δὲ δ' ἁλοκαίρῳ ἢ, ὁ πάνσεπλος ἔμμορος τιμῆς. Ut ait Euripides & in dissidio impurus sortitur honorem (detur) sic versum versu parū elegātē reddere. Coactus enim euripides versus, magis coactū nostrum reddit, quæ si contigerint funesta fuerit reipublicæ electio quæ tantæ dissensionis causa fuerit, nullo modo igitur expedit regno cōmuni voce regem formare, sed potius stirpe, & natura iam designato, inseruire. Sed ne is noster sermo sit superfluous, dumque regis electionem asserentibus totis viribus obstatamus tamquam themate destituti, in eorum qui con-

tra asseruerunt reprehensionem (exoptatam credo) incurramus. Videamus an si ipsi qui electionem approbant num eandem à fece populi, aut à selectis duntaxat nobilibus exhauriant, in statu enim democratico seu populari, à populo elicienda est electio sicuti apud Athenienses *ἐπίνομοι*, apud Romanos consules, apud Carthaginienses duces, apud Syracusanos (ut supra dixi) prætores voce populari creabantur fieri etiam potest ut Othomanici à nobilibus duntaxat educant regis electionem, ferunt enim Mathiam (cuius effigiem crudelissimus hostis suis ademit, quo Constantinopoli epidromo locaret, atque ut hoc ipso monumento cladis christianæ oblectaretur) incarcerationem regem à nobilibus panoniæ salutatum, sic & apud Sarmatas sola nobilium vox regem efformat, nec vox vlla popularis exauditur ubi apud eos rex est inaugurandus: fieri igitur potest ut qui sectantur Othomanū à nobilibus solum regalem fabam sortiantur: nec proinde tamen eorum verior (cum pace dixerim) & firmior erit sententia sed infirmiori pede meo iudicio claudicabit. Nec enim talis electio, altera erit regno fructuosior quod ut omnibus inotescat, dētur si placet rationum radices longius dilatare. Certum est, nec quisquam hominum cum ratione inficiari possit regno exterum accire, regno esse quàm maximè noxium: eo quod regis ad instar totus se populus efformat: exterum regem accersere, nihil aliud sit quàm veteres patriæ mores invertere: iuræque municipalia funditus eradicare, quæ quàm metuenda sicut Lacedæmoniorū legislator Lycurgus satis denotavit: qui vix ilotas seruos Lacedæmonē admiserit, qui exteros ab Eurotæ ripa abegerat, moneamque incommutabilem genti vnā, cœteri natura, & pondere inutilem excusserit, si igitur à civitate bonis legibus sancita arcentur exteri, maiori

*Eurota fluius
Lacedæmon.
Erat enim
ferrea ut au-
thor est Plu-
tar. in Lycur.*

cum ratione rex barbarus erit arcdus : Ii enim societate singulum tantum vitiāt, & corrumpūt hic vero totam ciuitatem perdit exemplo: si igitur exterus regno non sit admittendus: non igitur nobilis pro libidine exterum habebit regem salutare sed eum quem iustiores patria complectetur. Atqui quis ex proceribus principem equo feret animo se neglecto (vt antè dictum est) in assumptione tamen dissimuli, ne repetitione sola aures refricare videar ad regnum accersere accersitum quis non totis viribus, & telis omnibus licet malè, laceffer: cum omnibus certum destinatumque sit semel emori, cum iisdem proceribus pulchrum videatur in armis occumbere? Cùm igitur causa necis clarior esse non possit ea quæ pro regno paratur, non mirum si vtrique ex parte totis ad pugnam viribus itur. Ferunt Anglorum nobiles (vt nobilium omnium naturam similem vno sermone describam) multum gloriæ & splendoris à morte suorum reportare solitos, si quis enim gentilis vt reus læsæ maiestatis manibus post terga reuinctis caput in frequenti anglorum multitudine supplex amiserit: proinde asserunt magnum fuisse: proinde quod non hūc virtutis egentem abstulit, atra dies & funere meruit acerbo. Cùm igitur (vt quæ dixi resoluā) pulchrum proceribus videatur multam prope rare pro vulnere mortem, vt loquitur poëta, cū causa clariore ea quæ pro regno paratur nos ad mortem non vocitet, cū hæc non queratur nisi stipato, & congregato milite, milite inquam omni reipublicæ infasto: restat igitur vt populo sit damnosa procerum electio, principique regnum à proceribus irrogatum. Sed quantas argutias hæc ratiuncula nobis (si aduersari honori contigerit) suggeret me enim animum cruore, & sanguine educatū, me (si potens satis) spiritu vtilato marrem dicent accendere, me denique parum Christianum qui quod haberem ratione

inficiari, pro ratione tamen sim amplexus, sed repetant oro, quod à multis annis à dialecticis acceperunt multum scilicet inter rationem quiditativam differre, & inter rationem à quo, ut vocant dialectici. Quiditativa enim ratione, rei natura inquiritur, & hac ratione quod in artibus credendum, in moralibus faciendum fortassis exprimitur. Hæc vero rationis postrema species à re quidem manat, solamque rei naturam asserit à qua manat, hac igitur ratione usus dixi quod inter nobiles esset frequentissimum. Ergo ad cætera, subtiliorique, si hæc non placet, ratione rem inquiramus. Omnibus notum esse puto quod antiquitus exul Pæthus in Cleomenis exilio, ut efcetam molitiem facilitatemque Prolo-mei perstringeret, frequens dictitabat. E duobus malis si minus esset eligendum è re melius esse tyrannide, quàm licentia nimia regnum gubernari. Nec sermoni fortassis fides vlla defuit quippe in tyrannide exactarum rerum pœnam solus tyrannus à superis, & fortassis à suis expectat, quosdam interea ciues bonis spoliât, nonnullos interficit, cæteros tamen metu virtutibus inservire adigit. At vero deteriores omnes ut loquitur Comicus, sumus licetia (quæ omnibus cum sit vna) omnes ad delirium adigit quod quidem delirium omnimodo populo dânosum. Eas ob res antiquitus homerus effinxit ranas quidem à ioue regem obsecrasse, Iouemque eistrabem ligneam aquæ adnatantem regis loco donavisse quæ quidem & si (mota forte à saturno, lacum omnem lustrare) ranæ tamen tanquam gebæ affixæ semper regi ligueo inhærebant: quicquid sit nova regna querentes ranæ alterum regem a ioue exposcisse author est Homerus qui tandem illis aquilam *δυμοβό-
γοι* prorege donavit, si quas aquila vncis pedibus a lacu abduxisset: vix homerus a gutturali ranarum sonitu trabem eis regem aquila

meliozem auguratus est: Constat tamen Iouis aures ternis precibus non incaluisse. Quicquid sit missa hæc ludicra fictione poetica, certum est hunc flatum reipublicæ strictiorem (quamvis quidem nenter sit expectandus (licentiori longe præstantiorem esse. In libero enim seu licenti reipublicæ statu nulla voluptate maior est cura: voluptas malorum esca, ut ait Plato. Instrictio vero reipublicæ statu omnes metunt: metus vero disponit hominem ad virtutis habitum. Eas ob res ut in senatu romano quædã erat effigies seduli id est diligentia qua senatus promptè civibus litigantibus ius reddere edoceretur (ut author est Plutharcus) sic ferunt apud lacedæmonios primmm ante lumen Palatij ephorum templum fuisse timori dicatum, spartiatisque nullum ad ephoros fuisse aditum: nisi per hoc timoris templum: quo scilicet discerent spartiatæ timore, ephorum sanctionibus obedire. Et quia spartam ferunt studiosè sacra deo timori peregisse a Symonide rectè vocitatum *Ἰαμασιμῆρον* Constat tamen ex priscis regnis Asiæ, nullum melioribus sanxitum legibus, quod maris imperium à victoris faucibus Ardētius arripuerit, arreptumque vi militum diutius rerinuerit, hoc ipso spartano regno metu tamen regebatur. Nam Agesilaus proinde ab Ephoris multatus, quod amorì civium contra patriæ leges plus æquo studuisset. Primos ferunt francorum reges otio, & voluptate subobscuros, vix per annum se populo ostentasse. At hæc cōsuetudo non aliunde (meo quidem iudicio) manabat, quam ut metu liberali gallos sibi obsequentes retinerent. Nam ferunt Periclem proinde non leuiori ex causa urbem Atticā pedibus lustrasse ne scilicet frequentius inspectus à suis contemneretur. Quæ rarò enim videtur exoptentur magis: Atqui amor non in satietate sed in desiderio consistit ut quondam

*Pluta. in De-
metrio.*

*Qui ab Egi-
ptijs adoratus
Plutarchus in
fine vitæ
Cleomenis.*

Attica Lamia Demetrio Respondit. Quò igitur
gallorum reges primi, suos sibi obsequentiores
redderent, vix per annum semel se populo os-
tentabant: quo scilicet liberali metu populum
retinerent: melior igitur illa respub. quæ liberali
metu, quàm quæ licentia gubernatur. Atqui
rex gentilis qui à sibi subditis priuatus origi-
nem duxit: iisdem semper est contemptui (vt
probandum recipio). Ergo cùm externus non
sit eligendus, nec gentilis, in ijsque duntaxat
versetur electio, constat regem non esse eligen-
dū. in omnibus suis partibus Dilemma hoc meo
iudicio concludit, nisi ea in parte improbata
qua diximus gentilem regem suis esse contem-
ptui. Et si verò ex supradictis huiusce rei faci-
lis eliceretur probatio, æquè prompta tamen
adeft. Ferunt apud Ægyptios quendam Amasim
insperatè Ptolomei arma, insigniaque asse-
cutum & regno non insidiantem, ab Ægyptijs
tamen regem salutatum. Verum cum in dies
ei libera voluntas regnandi cresceret, habuit
suorum de se contemptum in obsequium verte-
re: quod vt humaniùs perficeret, occurrit menti
pro foribus regij Palatij urnam astare: In qua
quidem pro more qui se vt regem haberent col-
loqui pedes aqua ibi apposita cogeantur abluc-
re. Primo igitur illa superstitiosa aqua hiati ca-
lore terræ aspersa, urnam hanc cudi, & in *egyp^{ti}*
efformari iussit. Atque paucò interiecto tem-
pore populo muliebri, & superstioso ado-
randum dedit. Quo viso: ac si Cleomenis ex
cerebro enixus iterum serpens, mercurium mul-
tis sermonibus exorant: eductaque è visceribus
Apis Ægyptij flamma circa, eūdem incendunt:
thurèque exhalato perhumectant. Nec tamen
(si historicis credamus) Amasis diutius popu-
lum mercurio inservire passus: quo animo hæc
fecisset populo patefecit, sermonis autem in-
star hoc fuit vt urna immutata Mercurium ef-

formarat, efformatumque idem populus adorarat: sic se cum amplius Amasim non esse, qui militem miles intrepidè feribat, sed se militum esse imperatorem, sibi que ut imperatori obsequendum. sed tamen ut solus Amasis inter Aegyptios quē deum fecerat non adoravit: sic Aegyptij quem Amasim regem salutarant semel, in salutarum incedere toto reliquo suæ vitæ tempore in glorium intuebantur. Illa etiam phalanx macedonica cognominata λευκάς πτε id est instructa albis clypeis quem Eumenem inter Alexandri comites in armis ut excellentiorem pro imperatore & duce cognoverat, quo impeiāte tot hostium millia subegerat, modo ducem duntaxat nomine, modo victum Antigono crudeliter tradidit, quid extra quem legiones Romanæ, modo Imperatorē elegerant, electum clypeis calcabant, aut minus imperio priuabant ut est apud Plutarchum in vita galbæ imperatoris. Quod si tantæ mutationis, tantique contemptus causam detur inquirere, depromendam putarim ab inscitia multitudinis imperitæ. Et si enim certum sit eos qui eligunt, ante electionem quidem in re ea in qua habent eligere his quos eligunt maiores esse: quia tamen hoc electionis ius inter multos diffunditur: nemo sibi priuatim potest arrogare. Ius præterea in electo trāsīt, ignara tamen multitudo in nouas electiones facili mē (ut nouationum amantissima) irrumpit. Nec hoc ignoræ plebeculæ, aut barbaris exercitibus familiare solum, virtutem etiam & splendori lacedemoniorum lyfandro: cum enim Alcibiades exul patria Lacedemone confedisset: ut quolibet sui temporis homines corporis elegantia, & venustate excedebat a timea agidis vxore iuueniliter multum fuit adamat. quidquid sit Alcibiades furio Heraclidarum polluit cubile, ut Agis tempus à quo rem cum ea non habuisset per-

*Ultimus mē-
sis partus a-
pud spartia-
tas decimus
erat, apud E-
gyptios pro-
pter fecundi-
tate Nili, se-
ptimus apud
Italos octa-
vus et apud
nos nonus fre-
quentior.*

*Plut. in A-
gesil lysan.*

cunctans, deceptus cognouit. Ante enim deci-
mum fœtus mensem parum vxorius, nec in ipso
fœtus tempore cognouerat. Spurius igitur le-
ontycides (tale enim spurio nomen fuit) decla-
ratus: cum defuncto Agide iure sanguinis la-
cedemoniorum thyram exposceret, ignobi-
lem passus est repulsam, in eiusque locum ac-
ceritus Agesilaus Claudus pede reclamante
etiam Diophithe poëta, qui versus quosdam
fatiduos canebat quo claudum à Regno spar-
tico abigeret. Claudum quidem à regno expel-
ledum etiam suadebat Lysander: sed apud deos
eum non claudum esse qui pede claudicaret,
sed eum qui ab Heraclidarum familia aberrar-
et affirmabat. Quicquid sit Agesilans Lysan-
dro suffragante rex fuit salutatus: qui in tan-
tum Agesilaum sibi deuinxisse existimabat ut
eundem facile permittere, penes se regni to-
tius prouinciam, penes vero Agesilaum regium
duntaxat nomen remanere, speraret verum hoc
nō Agesilai magnanimitas passa sed lysandri di-
uidendis exercitui carnibus sagax perfecit quo
Iones suo carniū diuisori si liberet inferuient
Lysander igitur ab eo tempore Agesilaum re-
gno spoliare & ad instar imperitæ multitudinis
ut supra dictum est herculeam domū thiara de-
fraudare, in publicū que (quo digniores ea fruc-
rentur) referre sibi effinxit ratus æquæ facile
enim quem amore & beneuolentia in regnum
nexerat eundem odio, & vecordia posse de-
primere sicque regiam dignitatem in publicum
posse referre. Quo igitur excogitata perficeret
orationem a cleone Halicarua seo rethori edi-
scendam acceperat: quam multis muliebribus
oraculis quo maiorem authoritatem haberet
oratio interruperat. Non aliter quam postea
Cæsariani qui quo Cæsaris regni inuasionem
probarent: à Parthis acceptam ignominiam ro-
manis esse vindicandam asseriebant. Atqui ve-
teri

teri Apollinis oraculo Parthos non posse subigi, nec ignominiam resarciri, quia prius Romanorum rex quis esset salutus: Cæsarem proinde regem esse salutandum. Sic Lysander diuum responsis artem intertexerat, verum non tantum nefas in aduehendo præter leges Patriæ spartanæ auro commiserit, quam fecisset: si per vitam institutum perficere licuisset nec usquam tanta luctus causa *τρίσαντας* gestare Lacedemonios adegisset, quam funesta hæc regni nouatio, urbis igitur spartanæ dii tutelares in eo se acres ciuium defensores exhibuerunt, quod Lysandrum præter ætatem. Non enim vltima senectute confectus haliarto Boëtiæ oppido sepelierunt. Nec enim tantum Gylippo auaro ignominia priuata causam præbuisse: quantam patriæ communi plagam in roganda regum electione attulisset. Multum etiam apud spartanos eius res gestæ splendoris amiserunt, hac ipsa scilicet de regis electione, oratione post obitum reperta, in vulgusque ab Agesilao recitata. Nullo igitur modo regis electio in regno est admittenda. Secunda restat ratio inficienda quæ maximè regis electionem posset asserere. Ea igitur fuit: propterea regis electionem in repub. admittendam quod semel electo regi melius inseruiant electores, voluntarièque magis omnes, ciuilia subeant munera. Atqui recenti oratione satis probatum fuit: regum electores sibiipsis in electione vix constare, atque etiam quos modò ad imperia voce euexissent, eosdem bilingues inconstanti calculo, ab insigniis imperatoris, & regalibus eiecisse. Quæ cū vera sint, vix electores equiori & lubentiori animo regibus à se electis elapso tēpore inseruiant: cū ne primo in die, aut primo in lumine imperij inseruiant quidem. Superfluum igitur fuerit dicere à populo reges eligendos, quo lubentiori animo isdem regibus inseruiat, cum hæc causæ præcipuæ (vt probatum est) ratio

deficiat. Præterea si res æqua lance, sit examinan-
 da ex præmissa hac aduersariorum ratione: se-
 quitur regem habere quasi populi gestis annue-
 re, aut assentiri. Quod tatum à maiestate regia
 alienum est, ut nihil magis ut in sequentibus plu-
 ribus verbis sumus dicturi. Addam etiam quod
 si libido hæc inconstanti populo concedatur,
 dantur intestina odia, fenestraq; ampla ad
 nequitiam, & ad necem ciuium miserè aperie-
 tur: si enim rex pro libidine creatur, cum in quo
 libet regno multæ sint plebis partes: multi e-
 tiam erunt plebei reges, & quodlibet regnum
 multis regulis abundabit, verum regulus regu-
 lo bello intestino, & populo multum luctuoso
 insecteretur, funesta igitur populo hæc electio:
 funestum erit etiam populum equo animo regi
 inservire, cum hæc vltima conclusio immedia-
 tè à propositione altera deriuetur. Ferūt Alexan-
 drum cælum quidem intuentem, mundo tamē
 magis inhiantem dixisse solitum: ut cælum non
 patitur se sole duplici lustrari, sic regnum duos
 reges nunquam passurum. Augustus Cæsar an-
 tiquitus cæteros non solum dicam sui temporis
 verum etiam alterius cuiusvis seculi clementia,
 & facilitate morū superauit: is tamen Cæsarum
 multitudinem improbens, crudeliter Cæsarium
 Iulij Cæsaris & cleopatæ filium necari iussit, ut
 est apud Plutarch. in Anthonio. Quid si inter re-
 ges humanior, quid populares, & plebei reges fe-
 cerint? Plenæ sunt historiæ, plena antiquorum
 monumenta, extant & regum aliorum ab hu-
 manitate aliena multa facinora: quid si reguli
 in suos sæuiunt, quo liberè videantur sibi re-
 gnare, quos in externos putatis fore? quid si tales
 domi, quales erunt foris? Romulus non proin-
 de credo, quod Remus saltu inchoatæ Romæ
 muros superasset, sed quod annuis vicibus inde-
 corum sibi cum fratre Romæ regnare duceret,
 ipsum interfecit, futilis autem causa, hanc ean-
 dem quoslibet augurari adigit. Et ut veteres ma

thematici priusquam quid de arte sua addiscen-
tibus patefaciant, sibi axiomata sine probatione
dari, concediue exposcunt. Sic antequàm reges
antiquorū, diademate ornarentur cædem suorū
crudeliter exposcebant, qui quidē reges siin eos
qui quadam spe regni, si vita excessissent, duce-
rētur, tales fuerint, quales in eo affuturos existi-
mandum, qui aperto Marte tale è faucibus talen-
tum nituntur abstrahere? Iulius quidem Cæsar
iuris, & æquitatis interruptionem regum affe-
ctantibus permisit. Et si non permiserit, inuictō
eodem, æquo consentaneum existimabant pe-
nes se solos rerum vnam esse potestatem, ergo
proh dolor, regulus regulū æquum æstimabit in-
terficere: verū probatum est plebeiam illam re-
gum electionem, plures reges conflare: mutuo
igitur regulorum odio hæc electio improbatur.
Nunc restat vt hoc subtilioribus rationibus in-
quiramus. Si vt dictū est suffragia multos reges
admittūt, eadem necesse est naturæ repugnare:
quia regia dignitas, dignitatum est prima. At-
qui mathematicis est inauditum duo compara-
ta prima esse posse, sed ex his alterum, vnum ne-
cessariò est primum. Cū rex igitur regi confe-
ratur, rex vnus erit: plures ergo reges cū admit-
tatelectio, certissimum est hanc ipsam naturæ
repugnare, quæ quidem natura tamen, in omni-
bus potissimum est sequenda, vt author est Cic.
in dialogo de senectute, sed dicent aliqui. Cur i-
gitur tandiu stetit sparta? cum infiniti solis
ortus, & occasus Mari eandem imperantem vt
supra dictum est despexerunt? Cur & ipsi roma-
ni rerum domini? Primi autem reges duos, hi
verò duos consules qui ciuitati prospicerent
habebant. Nam apud spartiatas quidam theo-
pompus reclamante tametsi vxore Ephoros, id-
est speculatores & correctores regum creauit pe-
nes quos omnis reip. spartanæ status erat, non
certè penes reges. Nam vt apud Persas quidam

*Pluta. in A-
ges.*

*Mos antiqu⁹
lacedemonio-
rum quo priori
fortune reges
non nisi incon-
sulso monte re-
stituebantur
Plu. in A-
gesilao.*

exnobilibus ad hoc institutus, Manè semper re-
gem excitabat, e que è somno excitato dice-
bat. ἀνάστα ὦ βασιλεῦ, ἡ φρενίτιζε πραγμάτων
ὧν σε φρενιτίζῃν ὁ μεσοεμάσης ἠτέλησε. Id est,
ut verbum verbo reddam, rex surge & curam
habe harum rerum quarum te curam habere
voluit mesomorasdis, ut igitur mesomoras-
dis molitiei persicæ imperabat, sic theopom-
peiani ephori regibus lacedemoniorum. Archi-
damum enim regem mulctarunt exilio, quod sci-
licet parvus cūm esset, parvam etiam corpore
uxorem duxisset, proinde quod ex eadem regu-
los, non reges suscepturus esset: nec tamen
etsi peracutè respondisset emalis etiam mino-
ra eligenda: vnquam ephori montem exulum
consuluerunt, quo cælum fixis oculis, im-
mota palpebra intuerentur ut si forte viderent
crinem volanti ductum à sydere Archidamum
priori fortunæ restituerent. Plistonax etiam ut
omnibus est certum mulctatus. Isadas urbē spar-
tanam nudus, vnctus oleo, fidens hastæ, & cly-
peo, multos hostium fudit: atque etiam eius rei
gratia ab Ephoris coronam reportauit, verum
cum sine armis decertasse sibi que solum, non
patriæ natum se existimasse iidem rescuissent,
mulctarunt. Leonidas rex æctus etiā in exilium
Cleombrotus, sapientis chylonis maritus (mari-
tum chilonis vocito quia nobis chilonis vir-
tus, non ipsius Cleombroti res gestæ illustrem
reddiderunt) pari exilio ab Ephoris punitus. A-
gesilaus etiam, ut suprā dixi, ephororum mul-
ctam pecuniariam persoluit. Is enim cum ciues
omnes sibi deuincire studeret multosque iam in
sui ipsius amorem adduxisset, mulctatus. Ciues
enim comunes esse: itaque non priuato amo-
re deuinciendos. At si causam detur reddere ex ac-
torem, ea quæ suprā diximus reddam cum Plu-
tarcho in Agesilai vita, proinde Agesilaum dam-
natum, quod ut phisici omnia constare putant

naturis in se pugnatibus: sic Ephororum demum suam stare rempub. existimarunt si inter reges & populum quiddam esset discordiæ. Quos in eo sectatus fuit Cato maior, qui semper quid discordiæ inter suos serebat quo scilicet timerent: ne in iurgio eis ignavia culparetur, officiosiusque illi ipsi inservirent. Sic antiqui prudentes æconomi nusquam servos natione, & lingua similes habebant, ne scilicet sermone, amore conciliato, quid peragendum esset negligerent, verum hæc omnis diuersitas ad vnum rendit, ut enim Phisicorum naturæ repugnantes, & omnes diuersitates dyanoiticæ stent, vnitas necessaria. Præterea Ephororum collegium erat vñ: quòd quidem cum regibus spartanis quondam imperasse dixerimus, regem vnum spartæ fuisse diximus. Nunc de consulibus Romanis. Et si Mos antiquorum Romanorum lunæ calceis insculpere. Iuuen. saty. 7. appositam nigra lunæ subtextit alute & Plu. in Prob. vero senatores pro more calceos, insculpta super his luna oriente, adornarent: quo ut luna a sole sic suum a consulibus splendorem omnem dependere manifestarent. Constat tamen antiquorum Romanorum consules nihil inconsulto senatu fecisse: atque si quod agendum esset quod subobscurum videretur, senatus ab iisdem primum consulebatur, quod si quid eodem inconsulto fecissent, constante quidem consulari tempore perdurabat: Exacto tamē perpendebatur, si iustum retinebatur, sin minus removebatur. Nec enim in eo personarum consulum, aut vlla prætorum ratio habebatur: sed solius duntaxat æquitatis. si quidem Cicero memor iniuriarum à Claudio acceptarum: primo functa Claudii prouincia, Claudii audaciā senatui patefecit: patefacta vero quæ dignitatis tempore leges rogatae, ut à nefario latae, abrogarentur concluderebat: Cato verò minor, qui sibi postea yticæ vitam exemit, dissuasa primum Ciceronis oratione. Cum leges Claudij tempore quidem dignitatis latae, verum ita senatu annuere dixis-

set, ut non iam Claudius sed senatus ipse rogasse videretur: facile Cicero nem fudit, sicuti etiam quæ leges latæ tempore barbariæ Phillipi perdurarunt, cognita tamen eiusdem generis obscuritate vulgata. I. barbarius Philippus ff. de off. prætor. Ex iis igitur patet summa reip. Rom. penes unum duntaxat senatum fuisse. Atque etiam simul atque in suspensionem periculi inciderent romani, simul, aut dictator unus aut etiam unus consul eligebatur. ut in pharsalica ignominia Pompeius, ut est author Plutar. in Catone minore. Ex iis igitur patet summa & regni lacedæmonici, & reip. Romanæ penes Ephoros, & senatores fuisse qui & si multitudine, & numero plures, collectivè tamen uni censendi sunt. Et si igitur plures sparta reges habuerit, roma plures consules: quia penes unum summa utriusque reip. consistebat. ab uno itaque duntaxat gubernatas censendum est. cum igitur (ut resolvamus) Electio plures regulos admittat: regum pluralitas civitati secundum Homerum non sit admittenda.

ἡ ἀγαθὸν πολυκοιρανίαις εἰς κοίρανος ἔστω
εἰς βασιλεῖς.

Quem versum ita latinè transsero. Non iuvat à multis arces dominarier urbis, Rex unus, restat ut electio ab omni civitate arceatur. Verum quò accuratius quæstionem hanc subducamus: detur si placet rem altius exordiri. Omnibus certum est nihil minùs nobis dignum esse, quàm non respondere in amore, ut ipsa Ciceronis oratione utar, his à quibus prouocamur. Illud innatum est omnibus, simulque cum lacte videmur quasi suxisse. Ita vis amor non arte efficitur, sed sola natura satus videatur: sic proinde populus Romanus antiquitùs modò applausu, modo hilari voce eorum consulum sermones excipiebat qui sibi erant animo, & quos adamabat: adamati vero consules etiam omni

Notanda si placet hæc clausula tanquam perlonga disputationis fundamentum.

modo amoris populi respondere conabantur, ut ex Graccorum historia, ex Iulio Cæsare facile videre est. Qui igitur volunt populum æquo animo regi inservire: coactè volunt etiam regem parùm regaliter suis annuere, & suis applaudere. Attantum hoc à regali munificentia delirant, ut eidem nihil tam contrarium esse fortè videatur. Et certè iuuenis quidam Lacedæmonius colluctanti in Pancratio fortassis inferior, cum Spartanum se halitu non dixisset, multatus, ut est apud Plut. At multa Alexandro rectiùs cõpetet qui citharæ sonitu delinitus primùm, citharā à citharedo, quò fidibus pulsaret, acceperit, decuit enim Alexandrum, Alexandrum esse. Iuuenem verò Spartanum solùm Sparta satum: regem etiam apud se suorum oblectari dexteritate, non verò suorum dexteritatem aut æmulari palàm, aut iocose suis arridere. Is enim risus, & tanta (ut supra dictum est) regis facilitas, regē suis reddit contẽptui. Reges verò indifferenter dicere populi factis habere annuere, parùm (meo quidem iudicio) esset cautè dicere, quia concitato populo se facilem aperire: ad instar esse hominis ignem extinguere conantis, lignum igni addere. Imperiti enim crudelitate & ferocia, politici verò blanditiis & humanitate comprimuntur. Cum itaque seditio ut plerùmque à populo impolito oriatur, sedenda etiam crudelitate fuerit. Proindè etiam iurisperiti primos seditionis authores deprehensos sine vlla appellandi facultate obtruncari iubent: tantum abest ut voce blanda inflammatum populum ventillent. Virgilius tamen in seditione publica alium suum principem effingit.

Moder. doct. f. in vulg. l. quis quis in verbi gladio feriantur Cod. dl. Iul. Maies.

*Ac veluti magno in populo, cum sæpè cohorta est
Seditio, seuitque animis ignobile vulgus
Iamque faces, & saxa volant: furor arma ministrat,
Tu pietate gravem, & meritis si fortè virum quera
Cospexers, silent, arretisque auribus astant*

Virg. pri. Aeneid.

Ille regit dictis animos & pectora mulcet.

*Improbatur re-
gum studia lu-
dicra quoinde
inferatur re-
ges non debere
populo annue-
re.*

*Plut. in Philo.
Aemili. prob.
in Epami.*

Plut. in Dem.

At is Virgilianus princeps, princeps est di-
mocraticus qui proinde popularem seditio-
nem sedat, quod similem cum populo subeat
fortunam: secus tamen si ei populares minaren-
tur, utcumque sit, & ut ad rem redeamus. Philo-
pœmenis factum nusquam (meo iudicio) quis pro-
barit: qui dux, & prætor Acheorum, quod mega-
rensis hospitis vxori tamen crederet: clamide de-
posita, ligno, & cœnæ sibi præparandæ ministe-
rio insudarit. Melius Epaminundas qui rebus
gestis à fece populi seductus, & separatus: à pu-
blica etiam lætitia sese exemit: nam citra belli
suspicionem telo per noctem Thebanorum oppi-
dum circuiuit, qui si rex? maiori certè cum ra-
tione ab assentatione publica sese exemisset.
Vlpianum quidem ferunt festorum multitudi-
ne ad lulum sæpius populum vocasse: inaudi-
tum tamen eundem ab imperiali magnanimi-
tate delirasse, populòque blandè colluisse: verum
potius si pari cum Augusto erat animo (qui futu-
ram reipublicæ Romanæ perniciem à vulgari
nobiliū cum popularibus consuetudine au-
gurabatur (ut multis in locis scribit Plutarc.)
suos à populari cœtu auocabat Vlpianus. At ei-
dem Vlpiano multum dispar. Mithridates rex
ponti, qui non lusus populares aut bacchanalia
abhorrebat: verum Baccus erat idem, sordidè-
que suis immiscebatur. Si verò Demosthenes
Philippum spongiam appellarit quod crateras
quolibet vino plenas exinaniret: quo nomine
Mithridatem appellasset si eius vitæ actum so-
lam potationem recinisset? dubitasset credo an
Iloræ Lacedemoniorum serui naturæ excellen-
tia eundem excessissent: si certus, Iloras non nisi
coactos (quod iuuentus Spartana hoc exemplo
vinum abhorreret) animi seruilis functiones vi-
no peruertisse: hunc verò suos vino excedere
fœdissimè pulchrum existimasse, sed si hoc Mi-

thridati pulcrum, cōpotoribus pulcrius: pulcris-
simūque regno ascriptitijs assentatoribus vi-
debatur. Verum series & methodus vitæ quæ sit
quibuslibet ludum suggerit. Cæsar enim iuue-
nis adhuc cum Romæ incederet, legatōsque cu-
iusdam exteræ nationis plus æquo simijs oble-
ctari conspexisset: a suis quæritalle ferunt. Num
legatorum patria puerorum esset ferax? quo
scilicet annueret, ratione rei, & ratione perso-
næ legatos hebetes. Et rectè, nam & si ludus ani-
mi sit applicatio ad aliquid, & si ipsam nolle
oblectari (si ita sit dicendum) isdem sit ludus:
Si à serie tamen vitæ delirarit, iam ludus deri-
dendus. Quod inductione iam probemus: an-
tiquorūque regum derisos ludos (si quidem
huc nos vocitat sermo ut patebit infra) explo-
remus. Si prius supplex eos obsecraro qui huc
husque me perlegerint mihi de officijs regali-
bus ita liberè disputanti ignoscant. Tractatus
enim is qui potissimum de regio phiphismate
loquitur: me ita de iisdem adigit loqui. Quæ sita
itaque prius venia antiquorum regum iocosa,
derisæque a suis studia exploremus. Attalus (ut
ferunt) quia in hellebori radice in ortulo fodiē-
da multum studij posuisset, a suis *ιατρικὸς* vo-
citabatur. Rectè, non enim habuit herbæ radicē
fodere, sed suæ gentis vitium extirpare regnū-
que legibus perpolire. Ærotus etiam Macedo-
niæ rex in scamnis ferro poliendis cōtempto tu-
barum sonitu cōsenuit: rex sanè dignus Imperio,
si Macedonum mores pari quam scrinia ardore
attractasset, Arcacide bactriorum rex in retibus
nodandis omnem vitam ferè consumpsit: qui
etiam obindè illud elegium à suis reportauit
naucularijs scilicet artibus, quam regalibus
fuisse instructionem. Artaxerxes longimanus
meliolem suæ ætatis partem in adæquando fi-
lo longiore manui cōsumpsit: qui cæteris minùs
meo iudicio culpandus fuit. Moliciæ enim per-

Plu. in Peric

Plut. in dem.

*Anth. Gue.
Hif. Epist. 3.
tom. pri.*

*Machinia bel-
lica à deme-
trio inuenta
qua tutò ubi
hostili mina-
batur.*

*Plutarc. in
Anthony.*

*Conclusio
prioris indu-
ctionis.*

ficæ molities : Cæteri verò & si parùm homi-
nes , hominibus tamen imperabant. Quidam
etiam Lydorum rex ranas non hostes fallere
Retibus piscatorijs , non per helepolim deme-
trianam contendebat. Anthony amore Cleo-
patræ insanus : quo cum illa tempus tereret : ha-
mò pisces decipere occipit : verùm quo Cleo-
patram piscandi fortuna excedere videretur ,
quibusdam ex suis aquæ adnatæ , hamóque
pisces alligare imperat : quod cum despexisset
Cleopatra vni ex suis suffocatum piscem iussit
retibus Anthonyanis inuoluere : at simul atque
suffocatum eduxit , ab eadem derisus Antho-
nius , acutè quidem linque Imperator insula-
nis insularia , quæque sunt Imperij vt Impera-
tor cura. Si igitur ob id reges reprehenduntur ,
quod ioco plebeijs fuerint , multo magis igitur
si populum demulcerent , essent reprehendendi.
Cum igitur paria sint , & vna : populum æquo
animo regibus inferuire , & reges populo demul-
cere vt suprà probauimus : Si igitur vnum ex
cōiunctis his , sit inauditum , inauditum erit &
alterum cōiunctorum. Atqui pluribus verbis re-
ges non habere populo assentire , & annuere
diximus , diximus igitur populum non habere
æquo , aut æquiori animo regibus inferuire.
Futilis itaque regum electionem asserentium
ratio , quæ quidem quasi reges adigit populo in-
feruire. Atqui nihil maiestati , & splendori regio
tam contrarium , quam reges suis arridere , at-
qui nusquam illi se maiestate regia debent ex-
uere. Et vt caduceæ virga hostes ab hostibus se-
parat : Sic regius is splendor , sic regium hoc in-
star regem a plebeijs segregat , & abducit. Quã-
tis quæso verbis sera posteritas eos imperatores
contempsit : quos non dixerim solam in iudi-
cris verum etiam in ferijs demisso splendore re-
gio vilissimæ plebi sese assimilasse rescuerat ?
Sertorius cæteris Romanorum Imperatoribus

si fortuna inferior, bellicis tamen artibus instructior: in eo non bellicosorum reprehensione superavit: qui multis instructus copijs, martem tamen singulum vetulo Metello per præconem indixerit, in eoque Metellus se Imperatorem magis demonstravit cum se non ut militi cuilibet, sed ut Imperatori occumbendam præconi responderit, nec ulli tunc fuerunt qui Sertorium culpa eximerent (licetque eius conditio) fortunaque, & vitæ series inspiceretur, licetque suæ originis primus esset, nullamque a parentibus gloriam mendicasset, proindeque sensus omnis illi victo, aut victori, hoc Marte extingueretur, plus enim apud antiquos Imperatoris decus potuit, à quo manifestè Sertorius delirarat. Si præterea dies prælij in regno commissi regno dies is sit summus & fatalis, quis in Gallia cum Edouardo Anglorum Rege Regi singulum certamen annuisset? Male calicratidas Lacedæmonius cuius, vitæ augurium cum minaretur, vati respondit in se spartan virum perdituram: quòd scilicet dux cum esset: omniū in se salutem complecteretur. Sed melius Thimoteus qui quidem cum vidisset quendam cares nomine apud Athenienses clipeum sagittis traiectum atheniensibus ostentare: quā me (inquit) puduit quod mihi oppugnanti famo me prope telum adhæserit: quod scilicet me precipitiū gessissem quam tanti duci exercitus & imperatori conveniret: & certè multum abest en quis parui vitam, aut multi virtutem fecerit ut dicebat cato. Sed quorsum ante Anthigonum, & Hannibalem ut quondam attic⁹ Orator de armis loquor? ut certè intelligatur indè & si arma apprimè regibus quadrent, reges tamen si ut quilibet milites gregarij, se Marti credidissent culpatores, nusquam habere igitur sese splendore regio exuere. Ergo nec populo arridere, ergo nec populus pro suo arbitrio

Plut. in Pelo.

Plut. in Hanniba.

*Vide annales
francie.*

*Plutarchus
in vit. Galbæ
Imperatores.*

regendus. Ergò qui asserunt electionem quo
meliori, & æquiori animo populus inserviat
regibus, malè quidem asserunt. Qui quidem
sorites si sit obscurior veniam exoro. His igi-
tur ita pertractatis sermonem vltterius profera-
mus, probemúsque regi solum omni exclusa
plebeia voluntate esse credendum, nec plebi
vllum velle concedendum, quod facillimum
si mihi demadis detur elogium. Is enim dema-
des (si Plutarcho credamus) regno eductas co-
pias, regni faciem eductam asserabat, exerci-
túmque a regno conscriptum regni pestem pro-
scriptam vocitabat, at quondam etiam meo
quidem iudicio, Clichonius ille apud nos præ-
fectus militum, prouidè sese demadis opinio-
ni subscripsit. Icto enim cū Anglis fœdere, gal-
licas quidem cohortes nō proscripsit ne videli-
cet proscriptæ, bellicis tumultibus assuetæ:
in viscera vires verterent: neue fœdus ictum
rumperent: sed quo cloacam a gallia auerte-
ret ad turcas cohortes relegauit: ratus aut quid
armis quæsituras, aut certe easdem turcam
deleturū, rectè, si Anglus bilinguis nō fuerit, vt
cumque sit exercitus cuiuslibet regni pars vi-
lior. At qui populus regni pars est obscurior,
ad instar igitur est exercitus. At qui Æmilius
in Macedoniam a senatu missus quo persei
dilataam victoriam, & Imperatorum segnicie,
& torpore interruptam, Romam reportaret.
ferunt legiones Romanas in Macedonia repe-
risse: quæ a militari disciplina multum delira-
bant, hæ scilicet modò a tergo hostem adori-
ri, modò a fronte Æmilio suadebant: Verum
non tulit hæc Amilius sed primùm militibus
velle voluit, arma quocunque in loco acue-
re: quæ supra considerata, se consideraturum.
Fabriani milites propter suum velle in quod
discrimen luculum in Asia demiserunt? at in
totum militibus Lacedemonijs dissimiles qui

ne velle quidem habebant aliud, quam quod illis rex interrogaret, si igitur exercitus sit similis plebi, si exercitus velle omne per Æmylium corrasum, nullam igitur velle plebi admittendum quod quidem velle si ei admitteretur: quo pede staret respublica? an per diem stare posset incolumis? an Cameleontis pellis à Cameleonte colorum dissimilitudine in tantum discreparet: quantum in se illa respublica quæ voluntate populari regeretur? Si nullo modo igitur velle plebi est admittendum, plebs non habebit æquo, aut æquiori animo regi inservire, cum ne animū quidem, aut velle habeat. Ex his itaque eorum qui nobis aduersari possent delectæ sunt rationes, ad cætera nūc pergamus, suprà in principio huius tractatus diximus electionē antiquitus magni fuisse momenti: Asserentium cum Othomano electionem rationes deleuimus, non tam in eo ut Aristotelicam methodū insequeremur, quam quo sermonem hunc firmitioribus nodis deuinceremus. Quidam igitur ex veteribus electioni diffidentes, atque ne electionis euentus parum faustus, cognitis electoribus imputaretur, totam electionis tesseram fortunę demandabant: ut qui fortuna maior cæteris etiam imperaret, talentūque seu regni tiaram inhiantibus cæteris præriperet. Persæ inter omnes nationes (ut infra dicemus) regni mutationem perhorrescentes inter se consenserunt ei tanquam regi se obsecuturos cuius equus primo inhiniret. Serui pœnorum postquam nocte vna Cartaginienfes dominos crudeliter ad vnū vsque trucidassent, sicque sanguine, & cruore libertatem recepissent: à tanti exitu exitij, regis inaugurandi augurium desumpserunt: iuraveruntque vicissim eum primū in cæteros regnaturum cui sol primo sese obtulisset. At ferunt vnum ex ciuibz senioribus (qui vitam a seruo humaniore forte exceperat) seruo consuluisse al-

tiores domos sole ex aduerso intueri: qui seruus cum auroram conspexisset seruorum rex, seruus fuit proclamatus. Item apud Sarmatas (si historicis credamus) regem salutandi ritus fuit ab equis etiam desumptus: nam qui in dicto electionis die cæteros equi cursu superasset, cæteros etiam dignitate excedebat, certi verò maculari erant equi in quos regnum affectantibus erat incedendum: equisque singulis definitum stadium, qui igitur stadij calcem primus attigisset, is regni Sarmatici habebat prouinciam. Apud Romanos etiam ab auium multitudine numerosa, rex designabatur, vt omnibus ex Romuli & Remi patet historia, sed harum fortunatarum electionum fundamentum paucis iam inquiramus. Darius igitur Persarum rex qua arte regno potitus? is ipse cum tempus electionis iam adesse intueretur, viâque qua faustus hinitus equi quæreretur à sociis resciuisset: duobus seruis rem omnem aperit: imperatque ancipiti via equam vnâ primo in limine viæ duci, equum alio loco propius: habenis igitur equi laxatis venere expletur, expletum stabulum excepit, exceptumque dies vix abortus exclusit, faustèque Dariam equus memor hinitu equitantem regem proclamat. Atqui quis non videt in electione tanta multum subesse fraudis, quis equo, equo tamē efformatū Regem Darium rectè regnasse dixerit? quis etiam electionem hanc fortuitâ crediderit, cum pelasga & prudenti arte sit efficta? cum eius euentus quoad cæteros quidem, quoad Darium tamen vita æquè certior? Quare si procerum persarum manus inulta se deludi passa mollis effœtâque fuit: sin vlla, funesta hæc regno Persico fuit electio. Romulum primum Romanorum regem constat vani augurij superstitione fratrem remum obcæcasse, credulūque fabella anili regno priuasse. Nec seruorum meo iudicio clarior regis electio, nam cum à cæde

ciuium, dominorū sanguine, obscuroque seruo-
rum fatore inchoarit, vix in actu extremo serua
fuerit: serui denique seruili non punico præditi
ingenio qui solis radios non dicam pro sole ip-
so, sed reperiçusos radios solem nominarunt. Re-
ctè si phantasma phisicorum sit naturalis homo
hebetes, igitur qui se sophisticè in causa regni
præcipuè tam supinè passi sunt illudi. Quid mo-
ror? sit iusta quantumuis hæc electio, fraudèque
careat: actus tamen seruilis qui nullus tunc tem-
poris habebatur, suadet hanc periodum celeri
gressu peragrarè, actus enim nō quo aperti, sed
quo concepti inspiciuntur. At Sarmatica regis
electio sic se habet. Cū primi & secundi regis
soboles descendentium nepotum morte esse ex-
tinçta ne Sarmatæ in procerum palatinorum
imperium miserè iterū deuenirent sibi maturè
regem fingunt salutandum. Maculis igitur de-
signati & regno fatales equi stant, proceres ve-
rò talentum talè quæsituri accurrunt vndique:
At vnus Leth nomine sociorum stadium ferro
impedimento adulterauit: quippe acuta ferrea
arenoso pulueri subtexit, atque cū die electio-
nis dicto campus ab equis obnixè calcaretur
ferro retardabantur equi, & huius Leth planum
erat stadium, nulloque stratagemate perperditū:
qui quidem cum tanto dolo summa stadij at-
tigisset rex fuit salutatus. At vero tanto dolo
(ne quis fortè hanc electionem dolo & fraude
carere existimet) nihil meo iudicio abfuisse, si
in simili stadio sociorum victor is extitisset,
quod facile (si equi gressus nulla arte altera ac-
celerari possunt) si omnem equi calcem ferro ar-
masset subtilius enim & citrà vllam suspicio-
nem fraudis regnum occupasset. Fraudem verò
verbis inquirere (vt iam dixi) omni ex parte mea
opinionè esset superfluum, patet enim satis ab
eo subtili stratagemate ferro ipsam Sarmatū
coronam furtim subreptam. Fuerunt etiam a-

*L. ambiguita-
tes in fi. cod.
de test. l. ser-
uum de seruis
export.*

pud veteres permultæ alię electionum species
 quæ si non regni summa sortitæ, electis tamen
 aut fælicitatem, aut securitatem pollicebantur.
 Ferunt quondam Thimoleontem pugnæ præ-
 ximum funestum suorum murmur exaudisse
 qui ut temporis præceps ferebat occasio murmu-
 ris causam perquisiuit: perquirente verò bellico-
 sè centuriones, & magistri militum visi qui in-
 ter se de prima hostium feriendorum dignitate
 irrogata contendebant. Quæ cum Thimoleon
 vidisset: ne dum iudex, militum fauorem in bel-
 licis tumultibus faustum amitteret, totam mur-
 muris causam sorte voluit definiri: voluitque
 eius militis annulum quem primò fortunatè e-
 duxisset, huic militi honorem primum hostes a-
 doriri, sumpto igitur pallio subobscurto, digitis-
 que contendentium militum annulo denudatis
 Thimoleon fortè eum annulum qui (ut in Artaxerxis
 saltantes erant Caryatidæ exprimebantur)
 in pala victoriam insculptam referre aperit, quo
 viso militibus ordo nullus curæ: sed vix accepto
 pugnæ signo, vix è castris accepta excedendi fa-
 cultate, vndique tumultuosè hostes inuadunt,
 atque ut fœlix erat augurium, sic ipsi fortunæ fi-
 lio breui hostiū dedit spolia: sicque multo abs-
 que suorum sanguine insignè Thimoleonti dedit
 victoriam, quæ qualiscumque fuerit mili-
 tum, tamen virtute fuit quæsitæ quod pugnæ ar-
 dor satis arguit. Milites sanè a Pericleis militi-
 bus multum dissimiles: qui etsi nauali prælio fu-
 si, etsi eis navis samiana ignominiosè fronti à
 Samiis fuisset insculpta, nihil tamen his moti
 aut excitati octo diuisi partibus urnam frequen-
 ti applausu cingunt: ac ferias, otiaque ab alba
 faba segnes expectant. Pericles autem mariti-
 mos credo inuasores pertimescens, quandā co-
 hortem ex his otari, & delitescere in nauibus
 imperat bellicosè. Verum albi milites parum in
 eo se homines attici exhibuerunt quod à bello
 feriari

feriari æquum existimarent. Milites verò quò sibiipsis obortum gaudium cæteris patefacerent feriatum diem album vocitarunt. sed fortis contrà potius diem hunc subobscurum vocitasset, quod in eo scilicet nihil homine attico dignum peragere licuisset. Hæ sunt antiquorū quædam electiones quas nemo (meo quidē iudicio) approbarit, cum potissimum fiat fortunæ: cum fortuna nullomodo sagax sit aut prouida (cum volubili globo subsistat, oculosque obscura caligine habeat obcæcatos.) His igitur ita peractis subtilioribus rationibus regum electionem paucis improbemus: eandemque primo non posse subsistere dicamus. Si igitur tanta hæc regni quæstio quæ ferro & sanguine plerūque definitur, doctorum nostrorum opinionone examinetur: mihi facilis victoria. Baldus enim specificè cum de regni electione loquitur in cap. quia propter de elect. nullam tum demum regis electionem asserit si à solo populi clamore, strepitu, applausūque promanarit. Rectè sane: nam si Pamphilus seruus Titij clamore plebeio sit manumissus: non proinde Pamphilus vinclis seruitutis erit solutus l. si Prius, qui & a quibus manumiss. l. decurionum ff. de pœnis. si igitur populus non potuit Pamphilo libertatem donare, multo minus igitur liberum liberorum regem potuit proclamare, sed facilis fortasse prima fronte huius rationis solutio videbitur. populum quidem in Preiudicium Titij nō potuisse seruum Pamphilum manumittere. rationem tamen esse diuersam: diuersitatēque in eo sese aperire dicent quòd contra hypothesim huius rationis populus ins habeat regem salutandi: manumittendi verò Pamphilum, nullum illi competere. sangamus animo subiectæ quæstionis aduersariorum responsionem plausibilem (quòd contra.) Tamē simulac fuit populus, respublica, ac ciuium vnitas: in eodem in-

Indè prouerbum dies albus: indè quidam regalem apud nos famam dermatam asserunt.

stanti fuit etiam numerosa ciuium multitudo. Atqui de necessitate necessaria constat in omni multitudine primum aliquem esse (vt in mathematicis certissimum est.) Cōstat igitur hac ratione apodictica: nullum ius populum habere regem salutandi. quia si ius populus habeat, à solo tempore habuit. at contemporanei sunt: regum igitur electionem iniuste sibi arrogaret vt iam sumus dicturi. si prius electionem popularem non posse subsistere dixerimus. Certissimum omnibus esse puto illud psiphisma, illamque electionem adulteram esse quæ non à mera eligentis voluntate promanarit. Bald. in d. cap. quia propter de elect. Can. licet viij. quæst. i. ca. miramur lxi. distinct. Bartolus in l. i. §. penult. ff. quod vi. aut clam. idem Bartol. in tractatu de tyrannide. Atqui populus nullum habet velle nisi quæsititiū, solo enim lucro inhiat: cum qui sibi plus pollicetur cæteris præfert designatque imperatorem vt luce clarius est ex his quæ latè Plutharcus in Pompeio, Cæsare, Galba imperat. potissimum scripsit. At nemo meo quidem iudicio dixerit velle, velle cū causa sed causatum velle, est quæsititium à causa nempe deriuatum moderni doctores in l. i. §. persuadere ff. de ser. corrup. Rectè quidem: velle enim ἀμύχανον vt dicebat Theognis, sic etiam antiqui Aegyptij sacræ philosophiæ authores primi quò posteris voluntatem designarent deam virginem, igni purganti supstantem columnis insculpserunt. Virginem quò puram, & à senatam esse designarent. Velle igitur quæsititiū, velle non est quicquid clamitent doctores moderni qui voluntatem coactam, voluntatem temerè asserunt, tātumque dogma futile, extorta legum explicatione in argumentum probant: parum cauti qui dum velle coactum asserunt legis liberam vocem non exaudiunt. si quæsititiū igitur velle, velle nō sit cum psiphismate aureo,

pſiſſiſſima æreum quærat non liberum quis
 dixerit: nec proinde regis, aut imperatoris ele-
 ctionem liberam: quæ ſi non libera ſit, iam non
 eſt electio vt ſupra dictum eſt: non debet igitur
 populus regem inaugurari. quod ſi inaugurari
 cœperit iniuſtè: iniuſtè igitur eligendi regis
 prouincia populo demandatur. Præterea quò
 inceptum ſermonem producamus iniuſtā-
 que regiam electionē probemus antiquorum
 regna breui inductione iam inquiramus. Siue
 igitur Ægyptiorum Pharaones, Bitinorum Pro-
 lomæos, ſpartiatū Arcasidas, Siculorum tyran-
 nos, Albanorum ſyluios inſpexerimus: hos om-
 nes ſiſcale quoddam & ſpecificum patrimo-
 nium habuiſſe reperiemus. Regibus enim Ægy-
 ptiorum patrimonium quoddam erat teſte
 Diodoro. lib. ſecund. Heraclidæ etiam fami-
 liæ ſeu Arcasidis certa erant prædia, à cæteris
 Lacedemoniorū campis ſeparata, vt author eſt
 Xenophon in republica Lacedemoniorum.
 Fas ne fuerit tyrannorū Syçiliæ patrimonium
 addubitare? qui proinde nomen tyranni odio-
 ſum reddiderunt: quòd non tributa auxiliaria,
 ſed ſibi cum patrimonio vna profiterentur, ſic
 etiam de cæteris ſuprà ſcriptis. Romanorum
 vero Cæſares duplex habebant patrimonium
 publicum ſcilicet & ſibi ſpecificum, de quibus
 diſtinctè Iuſtinianus in l. Benè à Zænone C. de
 quadr. præſcrip. Proinde duo erant cæſaria Cæ-
 ſaribus teſte Arcad. & honor. impp. in l. vnica
 C. de queſt. & magiſt. offic. lib. 12. Cod. Quid
 Politicos reges? Turca etiam duplex habet æ-
 rarium publicum & priuarum, duplex igitur
 patrimonium, Nulla denique regna memoran-
 tur in quibus rex duplex etiam non habuerit pa-
 trimonium. priuatum quò apparatu cæteros ex-
 cedat. Publicum quò bellum ſuſtentet ſumpti-
 bus. Priuatū verò regi eſt ac regiæ familiæ. Bar.
 in l. Prohibere §. planè ff. quod vi. aut clam.

*Id est retinaculum imperij
vide Plut. in
Alexan.*

Publicum vero ita regi proprium est ut nè cui alteri sit proprium, ut dixisse ferunt Traianum imperatorem. Publicum hoc, potius est regni, quàm regnantis. hocque pes est qui Calani Corium sustinet id est regi populum reddit obsequentem, quid moror: si salicum illud apud nos (ut Neotericis placet) priuatum regis Gallici patrimonium vocatur: apud nos duplicia sunt regum patrimonia. Certum enim est ea quæ publici patrimonij sunt alienari quotidie: quæ verò priuati nusquam: nè obinde lex salica indirectè subuertatur. qua scilicet fœminæ à regno arcentur nè splendor regius vilescat: ac vilesceret maxime si diuisionem pateretur: quia nihil tam magnum quòd diuidendo paruum non reddatur. Auth. de trient. & semi. in princip. Glo. in Auth. ut iudic. si. quoq. suff. in princ. in verb. sufficere. Bald. in l. cunctos populos Col. ij. Cod. de summa tri. & fid. Cat. Ergo & regibus Francorum priuatum est & publicum patrimonium cum apud eos vsitatissima & prohibita sit patrimonij alienatio. Ex his igitur patet omni tempore regibus duplex fuisse patrimonium publicum scilicet, & priuatum. publicum regni, priuatum regnantis. quod quidem regnanti Baldus dicit esse necessarium de fœd. mar. duc. & comit. col. 10. Canonistæ in cap. quanto de Iureiurand. Ex his itaque sic infero. simul atque populus, aut ciuitas fuit (ut dictum est) rex fuit. Nullus rex priuato caruit patrimonio. Priuatum patrimonium corona dicitur quis igitur iuste septro priuandos reges dixerit? is certe qui electionem regum posuit. Præterea altera adest ratio ubi vltima hæc non fuerit firma satis. Priuatum illud patrimonium in electione aut non distrahitur, aut distrahitur quidem: si non ab electione distrahitur, electio iniusta (ut dictum est) si distrahitur non amplius rex, sed regulus aut tyrannus (ut sum dicturus) electio-

ne inuestigatur. Regulus quidem si solis tribu-
 tis contentus à suis primis regibus deliravit.
 Tyrannus si ut magni animis affolet suorum
 prima vestigia inspexerit. Quod ut exemplis
 innotescat: Ferunt in tantum vectigalibus Ma-
 cedoniam antiquitus fuisse exhaustam ut supra
 ceteras nationes lucro inhiantes Romani (ut
 Hannibal Antiocho faceret respondit) eadem
 devicta, etiam in victorum regum ius successissent
 media tamen vectigalium parte fuerunt con-
 tenti Sed quare? unde tanti causa mali? Alexan-
 der certe qui non solum vestes perficas, sed vi-
 uendi modum ab oriente reportavit: degene-
 res verò reges, & multitudine terrarum & pos-
 sessionum Alexandro multum inferiores, Ale-
 xandri tamen vestigia in apparatu regio æmu-
 labantur. Inde igitur tributa tributis agglome-
 rata. Ferunt etiam in tantum Asiam ab Antho-
 nio fuisse exinanitam ut eadem veteris belli im-
 memor Habreum suum oratorem superbavoce
 afflarit, coegeritque Anthonio dicere tributa
 pro ratione fructuum exigenda: poinde aut tri-
 butorum partem remittendam, aut etiam cum
 diis paciscendum pro fructibus asiaticis in an-
 no geminandis, sed unde hæc? ab Anthonij cer-
 te contempto (licet magno) domus patrimonio,
 eiusque inaudita Luxurie. Si igitur suum esse
 rex à suffragiis popularibus ceperit aut regulus,
 aut certe tyrannus erit: Regulus si sua conten-
 tus sorte superflua habuerit inflexa: Tyrannus
 si magna tum æmulus regaliter, & splendidè ve-
 lit regnare. neutrum expedit: Ergò nec regis
 electio. sic igitur regia Othomani suffragia in-
 firmantur. Cui simile quiddam quod antiqui-
 tatis Leonidas Agidi possem quærere ut enim is
 Agidi quæsiuit: legesne quæ æquitati consenti-
 rent quondam vidisset quæ debita officia, debi-
 tasque creditoribus pecunias citra solutionem
 delerent. sic ne is Othomanus quasdam in pan-

*Plut. in cōp.**Aff. et Han.**Eutrop. li. 4.**Plut. in Ant.**Plu. in Cler.*

dectatum libris leges vidit quibus exteri freti,
 hæreditate paterna filios spoliarent? Æquitas
 nūm vna Agamenoni & Therſitæ Homérico?
 Audiatur Pindarus ἀρχαί τε ἀρχόντες ὁ νόμος πάντων
 βασιλεὺς τῶν πάντων ἢ ἀθανάτων, priuatis
 lex imperat: pari igitur lege Agamenō & Ther-
 ſites reguntur. At dicent fortè fastigium rega-
 le dignitatem eſſe personalem: filios proindè
 fastigio regali non ſuccedere. at quò huic ra-
 tionì obiecturæ fortè respondeam. Nego pri-
 mam fastigium regale dignitatem eſſe. Si enim
 Episcopatus in iure non eſt dignitas, quia cul-
 men eſt dignitatis cap. dilectus iuncto cap. 2. de
 Concef. præbend. cap. qui Pontif. de offic. de-
 leg. lib. 6. cap. fin. de ſenten. & re iudic. eod.
 lib. Panorum in cap. cum vintonenſ. de elect.
 Quia igitur omnibus in confefſo eſt regiam di-
 gnitatem culmen eſſe fastigiūque dignita-
 tum: patet proindè non niſi nomine tenus di-
 gnitatem eſſe. ſed detur hoc, fingamūſque ani-
 mo regale munus dignitatem eſſe. ſed ſi ſeruus
 Romanus (vt tritum eſt in iure) immobili gle-
 bæ fuit aſcriptitiuſ: inauditūne coronæ &
 diademati regio annexam eſſe dignitatem? ſi
 verò detur regibus pari cum ſubditis vti iure,
 facilis huiuſce rei erit aſſertio. Certum eſt enim
 (vt regna extera præteream) his omnibus po-
 tiſſimū qui Galliarum antiqua poſteris tra-
 dita perlegerunt antiquitūſ iura municipalia
 in dignitate poſita: ſed Ludouicus Balbus, aut
 aliorum opinione Hugo Capetus quò nobiles
 ſibi deuinciret, regnarētque tutius: quod prius
 Gallis dignitatum loco habebatur: illud patri-
 moniale, domaniale & hæreditarium nobiliū
 nepotibus reddidit, terrisq; aſcripſit. facile igitur
 videre eſt dignitatem personalem à persona
 deliſſe cū quòd antea dignitas eſſet, modo
 fructus ciuiliſ nuncupetur. Vt igitur hæc digni-
 tatum nouatio à regum timidorum fortè mu-

nificentia deriuatur: detur etiam regibus regiâ dignitatem, non vt dignitatem quidem, sed vt quid hæreditariũ possidere. Nõ est igitur (vt resoluamus) culmen fastigiũque regium dignitas, quod si dignitas, annexa tamen coronæ. Parũ igitur hac ratione (quæ nobis fortè obijci potuit) quæ prius de electione diximus improbantur. Audiamus alteram subsequenter quæ non à nugis philosophorum, non à fabelis muliercularum, non denique à cineribus otiosis, sed à vera Apostoli voce à Christo authenticata promanat. qua cùm huius disputationis summa examinetur, in spem futuræ victoriæ sum adductus. Is autem regnum omne à deo esse religiosè asserit, deumque reges locare, populóque adimere pro arbitrio solitum. Quod igitur deus nutui reseruauit. populo profano irrogare omnimodo indecorum. Tuetur tamen contrarium Othomanus, dictũque ratione meo iudicio multũ puerili asseuerat & tuetur vt enim (dicit) equites non quòd ex generoso equo natum est, sed equum ipsum generosum. Venatores non quòd ex cane generoso, sed canem ipsum generosum expetunt: sic in repub. non magnatum filij, sed magnates ipsi sunt expetendi. ipsa sunt Othomani verba quæ vt æqua lance perpendamus. ponendum est primum similitudinis rationem, non rationem, sed ratiunculam esse potius quæ paruam quidem fidem facit, aut penè nullam. quòd si tamen ab antiquis philosophis vt Aristotele, & cæteris similibus vsurpatur, non vt doceant quidem: sed quò clariorem sermonem & intellectu faciliorem reddant. quod indè patet quod eorum ferè similitudines aut à numeris, aut à Geometricis figuris sumerentur. quæ quidem omnia prima puerorum antiquitũs erant rudimenta. nec enim vllus Academia patebat aditus in Geometricis ignaris: quòd suadebat ve

tus super Academiae Ianuam inscriptio *ἁπλῶς ἀ-
γνώμεντος εἰσὶτω* si igitur summi hi Philoso-
phi in tantum similitudinibus sunt vti, quò sub
iectam sibi materiam faciliterent, non autem
quò quid indè necessariò concluderent, non
video quam fidem ex similitudine apud doctos
quærat Othomanus. similitudo enim omnis (si
detur hoc legibus explorare) est figmentum rei
vt ait Bald. in l. quod nerua ff. de pos. nec quis
quam hominum vidit vllum similè idem. l.
non possunt ff. de legibus l. ad similitudinem
Cod. de sacros. eccl. l. si idem Cod. de codicil. si
igitur probat similitudo ea propter probat quod
alliciata sint similia: verum quum nusquam v-
na, sed semper dissimilia vt probatum est. restat
vt concludamus similitudinē nullam fidem fa-
cere: quum ex simili simile quid necessariò in-
ferri non possit. Barth. concilio secundo in ver-
bis quoniam lex. Sed quoniā hæc ratio fortas-
sis multum debilis, ad rem veniamus videamus
que an fortes, à fortibus generentur. quòd si
generari probauerimus, omnis Othomani cor-
ruit ratio. A Lacedemoniis igitur primò ratio-
nem quæramus. quos legislator lycugus non
solum robore corporeo habilitarat, sed & mu-
lierum corpus ita domuerat vt iisdem molities
(tanquam insueta) noxæ esset. Atque vt apud
Athenienses mulieres vbi plus solito (si Plutar-
cho credamus) operi insudarant: sudorem ip-
sum morbum effingebant quò postea segnitè,
& ociosè torpescere liberè fortassis concedere-
tur. sic è contrariò spartanæ mulieres vbi plus
solito quierāt otio defatigatæ novos labores
quæritabant. Intantum lycurgus laborem im-
probum, eis probum reddiderat: neque aliam
ob causam quam vt eorum fortum fortiorera
redderet: omni enim tempore nudæ genu,
palestra excercebantur, vt author est. Plutar-
chus in lycurgo: milites etiam erant Spartia-

tæ, milites quidem quo ad Spartam, quo ad ex-
 teras verò nationes imperatores. nec vsquam
 antiquitas alienos tulit: inter cæteros Syracusa-
 ni nullo nisi Lacedemoniorum imperio se sub-
 mitti fas esse existimabant vt facile est ex dio-
 ne augurari, qui quo suis Imperaret ius ciuita-
 tis Spartane cautè priùs quæsiuerat fortitudo.
 igitur hæc à parentibus orta fuit. quòd probè
 acutèque perstrinxit Gorgone regis Lacedæmo-
 niorum vxor, cùm enim quædam mulier pere-
 grina ei dixisset: solæ vos lacenæ in viros impe-
 rium habetis: verùm (inquit) nempe inter ex-
 teras solæ viros parimus. etiam nullæ aliæ ferè
 mulieres exercitijs virilibus sese nobilitarant.
 Ferunt etiam Amazones à Scytharum thauro
 obinde defecisse quod nō amplius Scythas, sed
 Scythulos & homnculos generarent. cum e-
 nim (vt Authore est Hypocrates) scytæ multùm
 equitassent, idque pedibus non fultis, sed suspē-
 sis cruribus in patriam reuersi: omnes ferè clau-
 do pede incedebant. cui morbo vt obstarent fe-
 runt aures retrò venulas aperuisse: quibus aper-
 tis, sanitatem pristinam recuperasse. at incisio
 hæc steriles scytas, & ferè omni ex parte infæcū-
 dos reddidit ne igitur scytica stemmata, & in-
 gnia deperderētur Amazones viros alios quæ-
 sierunt, & à scythis defecerūt. quin ita sit, exindè
 patet quod & regina Thalestria progeniē ab A-
 lexādro parūm verecundè quæsiuit. patet igitur
 ex his magnamitatem à parentibus emanare.
 quod & velle videtur Virgilius dum pulcrā
 Æolo progeniem affuturam canit. *Deiopeiam.*

Connubio iungam stabili, propriamque dicabo,

Omneis vt tecum meritis pro talibus annos

Exigat, & pulchra faciat te prole parentem.

Adeiopeia enim pulchra, pulcher enascetur fœ-
 tus. sic etiā multis seculis antè Homerus ij Od.

χαῖρε γυνάαι φιλότῃσι, περιπλομένισ δ' ἐνιαυτῷ
 Τέξεις ἀγλαὰ πικρῇ, ἐπεὶ ἔκ ἀποφώλιοι ἐνναῖ

Ἀθανάτων.

*Id est gaude adamate mihi ast cum se, evolverit annus
Illustres (nequē enim sunt vana cubilia diuini)
Natos nixa dabis.*

ἀγλαὰ Homerus vocat fœtum, eo quòd patrem sit habiturus Neptunum. Alexander vt est apud Iustinum seruilem Pænorum progeniem tractu temporis nobilitatam tamen, funditus extirpauit: etsi crudeliter multum proinde tamen quod seruili sator sanguine, semper ignobiles existimaret. quid moror? ferunt Catonem censorium in vltima senectute multis iam procreatis liberis vneri operam dedisse qui in flagranti amore detectus, se Catones multos filio similes reipub. procreare respondit. atque ita respondens tantum (abest vt censoriē) carperetur quin ē contrā futuris Catonibus sese efferebant Romani. Quendam ferunt Lacedæmoniorum regem contra Thebanos credo Lacedemone certantem postquam suis quid virtutis in armis haberet ostendisset. ferunt vniuersos Lacedemonas clamitasse, atque obsecrasse vt solus, cum sola vxore domi se reciperet dum sanus, & firmæ starēt in corpore vires: vt scilicet sibi similes multos, Spartanæ reipub. sereret. Parthi etiam in M. Crassi ignominia cum publicum Crassum strenuē sæpē cum Gallis decertantem conspexissent: sanguinem adhuc singultantem capite priuarunt, hastæque affixerunt atque M. Crasso insultantes quaritarunt cuiusne caput esset hastæ affixum, filij nē esset? non equidem eis videri: cum is segnis, paruo, demissioque esset animo: Publius verò illustris & præstantia rerum à se gestarum insignis. Ephori (vt supra diximus) Archidamum mulctarunt quòd mulierculam in vxorem duxisset: proindeque eis regulos non reges esset procreandus. Si igitur fortes fortibus generentur: non reges alios quam regis filios habemus

eligere, quod si detur hac ratione inquirere paucis perfecerim. Si enim inter mortales quidam sunt elato animo, quidam remisso, illud omne à corporeo temperamento (si Philosophis credimus) oritur. quibus enim qualitates essentielles & contrariæ probè sunt unitæ: his & sanguis exstat purus: his cerebrum neque madēs, neque nimis siccum. Cum igitur hæc homini quadrat is semper magnanimus & cum eo virtus, non è contrariò natus ad virtutem videtur. animus enim sequitur temperamentum corporis, & abeunt cum sanguine mores. Ex potenti igitur præpotēs & bellicosus, qui enim morbo Cæsareo antiquitus affecti, Cæsareos habebant nepotes. Quis ex Lepidis erat vnum ex oculis habebat pellicula inuolutū. Qui ex Plancis pedē latum. Qui ex regia persarum familia nasum aduncum. Qui etiam ex Microcephalis orti Microcephali erant (vt est apud Hippocratē) sed qui sunt paruo & oblongo capiti (quale pericli fulminanti fuisse ferunt) cæteris sunt sapientiores vt Physiognomicis placet. restat vt à sapientibus sapientes etiam oriantur. sequiturque parentis affectionem nepotis corpus afficere, atqui animus à corpore efformatur vt pluribus verbis probat Aristoteles in physiognomia. restat igitur vt à bellicosiss, bellicosi oriantur. quod Virgilius videtur etiam concludere dum vult Ascanium paruuli Astianacis cognatum argutari.

Lib. de aere
aquis & locis.

Plut. in Peri.

Sic oculos, sic ille manus, sic ora ferebat.

Verum dicent aliqui, quid sibi vulgatum Græcorum prouerbium ἀνδρῶν ηρώων τέχνα πήματα vnde igitur & illud Demosthenis?

τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ὥσπερ εἰμαρμένη εἴη Φαίλας ἀποβαίνειν ἢ ἄλλος qualis præterea Uticensis filius? qualis Ciceronis? quales denique Periclis & Themistoclis? At vt eorum excipiam defensionem eis multum patrius (meo iudicio)

Plut. in Cat.
Vitiensis.

splendor obfuit, effecitque ut posteritas eos paterno potius, quam suo nomine agnosceret, atque hi omnes primi patres eo fuerunt nati subsydere, ut à primis rerum gestis populi fauorem sibi quærerent, si igitur hi omnes alienis, & incognitis fuissent ori parentibus, non ab Athenis laudem (ut Seriphius Themistoceli exprobat) sed à seipsis sumpsissent. Periclis quidem filij iuueniliter multa non per ætatem tamen licuit veterem patris gloriam absorbere. Catonis vitiensis filius, animo lid est vxore (Iuxta nomine) Marphadatis Capadociae Regis poutus sed hoc vitium ætatis erat potius, quam Catonis. Melius tamē si castum patrem & Lælium imitatus fuisset: quos ferunt fidem semel vxoribus datam nusquam fefellisse. sed si Catonis vita sordibus contaminata, has tamen in Philippicis pro libertate, contra Cæsarem & Anthonium decertans sanguine deleuit. Obfuit præterea Ciceronis filio patris venustus sermo, & explicata sui consulatus tempore Catilinæ coniuratio. Verum simile quid Cicero filius patri habebat dicere, quod quondam Alexandrum Macedonum regem Philippo patri lachrymantem dixisse ferunt. nullas splendoris & gloriæ occasiunculas reliquisse. quicquid sit magni hij, & bonæ spei fuerunt iuvenes, maximeque si cum exteris conferantur, ut enim Troylus ille Troyanus & si se bello græcis sapius manifestasset, Hectoris tamen factis clarioribus fuit extinctus. sic illud idem de filiis procerum prædictorum censendum est. si igitur magni à magnis nascantur (ut assolet) cum in hypothese rex sit strenuus: non exteri suffragiis, sed regum filij erunt eligendi. Nec proinde tamen velim dicere, necessario sequi hominem strenuum esse si à patre strenuo originē sumpserit, sed anile prorsus figmentum à magnis, magnos non posse nasci. Vltius tamen sermone

profero nam aut imperatores successores sunt strenui, aut hebetes & obtusi. si strenui, frustra suffragia exquiruntur: cum suffragia nullum aliorum præter strenuum exposcant. si hebetes melius quam strenuos regnatos dicam. quod ut certum, indubitatumque omnimodò reddamus, detur si placet rem aliùs exordiri. Certum est omnibus regem ad instar esse puncti, aut centri in medio circuli appositi, circa quod punctum re ipsa, aut potentia circulus existens (cū tamen punctum sit immobile) moueatur. a rege enim omnia promanant, & ad regem omnia refferuntur. & ut circulus non nisi ratione centridicitur, sic etiam populus non nisi ratione regis. & ut punctus non est in circulo ita nec popularis, sed extra populum rex est. inde igitur patet parum referre populo principis excellentia, virtutis splendor, aut animi obscuritas. Nam quemcunque splendorem rex habet hunc omnem à populo assumit. Præterea ea omnis respublica, istud omne imperium prosperè tunc regitur, si à regis consilio, non à rege ipso regatur. Aut enim dissimilis rex est à consilio, aut unus. at quid refert modò hoc consilium rex authoriset? qui igitur ex regibus natura dissimilibus sibi consulentibus facilius credunt? hij ne qui bellicosi sunt & audaces, an verò qui hebetes sunt & obtusi? Pompeius. Et si omnium iudicio clementia, & morum facilitate Cæsarem adæquaret: In Sicilia tamen Messanæ Ciues nihil præter suum tribunal aspernantes (à quo contendeant veteri populi Romani formula se esse exemptos) accincto humeris gladio contemplit. Hannibal & si propè Zaman (ut iam dictum est) fusus, & si in Carthagine libera cum suis degeret: quidam Gisgo tamen cum Plut. in Han. fœdus cum Romanis inire populo Carthaginiensi dissuaderet, dissuadentis vocem è faucibus arripuit Hannibal, à sedeque manu detur-

bauit. quæ quidem omnia vt liberæ ciuitati parū
quadrantia suorum Hannibali odium cū ex-
citassent, causam omnem armis quibus à multis
annis is erat assuetus relegauit. nec mirū, ar-
mis etenim innatum est, ne scio quid audaciæ i-
tā vt qui strenuus sit & armis potens, consilio
obsequi æstimet indecorū. quod Poeta in Aiace
satis apertè edocuit.

*Præstat igitur fictis contendere verbis
quàm pugnare manu.*

Qui Igitur in armis Regem strenuum quæsiue-
rint, haud scio an suam ciuitatē legibus perpo-
litam exposcant. quod ex hoc dissimili Regum
antiquorum imperio facilimè despicietur.

Virg. sex En. Dissueta trophæis

agmina,

Residesque mouebat

Tulus in arma viros.

At Numa Tulo contrarius legibus urbem fundauit.

At qui Romanis Numa Pompilius, longè Tu-
lo Hostilio fuit utilior. Restat igitur vt strenuus
& bellicosus suffragijs popularibus regno non
sit adoptandus, sed is potius (si detur optio)
qui legibus patriæ subseruiet. At minus acura-
tiùs audax legibus subseruiet: Regum igitur
filij & si minus audaces bello fuerint, pro Re-
gibus tamen sunt colendi. Non enim vt dicebat
quidam ex Antiquis, Rex debet esse scutifer
aut armiger: sed scutiferis & armigeris impera-
re. præterea non proindè stat imperium quod
qui imperat gnarus sit imperandi, sed à subdi-
torum potius obsequio: Platonis enim leges
semper æquæ, faustæque Regnis fuerunt: at is
ipse tamen Cheronensibus legislationem re-
cusauit dicens. χαλεπὸν εἶναι κυρλωαίοις νομοθε-
τῆν: ὅπως αὐτοῦχοῦσιν. Manat igitur imperan-
tis splendor ab imperatis. Quod quondam
Theopompus lacedæmoniorum Rex cuidam a-
pud Plutarchum in Lycurgo respondit qui la-
cedæmoniorum splendorem Regibus imperan-
dignatis referebat: (sed potius licet Rex esset)

Plut. in Lyc.

cum Lacedemoniorum splendorem à ciuibus edoctis Regibus inferuire deriuandum dixit. Non igitur Regem bellicosum, constantem, Herculeum, aut Persicum & mollem habemus exquirere: sed eum potius qui sibi consulentibus crediderit legibusque attemperarit. Sic enim populum ab omni bellico tumultu & exitio abducet: tuncque fortassis Regem satis sagittis habilem populus habebit. Omnis denique Regis fortitudo ciuibus, Regnique salutis referenda. at Regni salus non tam armis, quam legibus inuestigatur. Cum igitur sagacitate, consilio & prudentia Regna tueantur cum consilium & molli & strenuo Regi semper sit vnum: Cunque huius consilij mollis sit auditor, alter contemptor: si igitur heroum filij strenui fuerint, frustranea erit electio: si molles, Regno etiam cum dixerimus fortunatiores, inutilis erit igitur electio. Nullatenus igitur in Regno Regum est electio admittenda, quæ licet strenuum sortita, non tamen feliciter: sed è contrà potius possem mihi cum ratione polliceri, longa inductione facile probare Regem strenuum regno suo plerunque fuisse exitio, nec à magno Agesilao sermonem flecterem ni sermo is (prolixior fortassis quàm par sit) tacere suaderet. si igitur strenui reges non sunt Regno multum perutiles, non igitur vt ex generoso cane canes, sic ex generoso quolibet Reges sunt vt eligantur exquirendi. cum strenuus quidem & audax sit parum regno faustus. Superioribus his addam succinè (nè in loquacitatis suspicionem veniam) innatum nobis filiorum amorem electionem funestam Regno redditurum. quis enim hominum se Regem æquo animo saluari passus, filiorum inferiore despecta fortuna?

Omnis in Ascanio chari stat cura parentis

Et quidquid agimus, filiorum causa gerimus:
Atque tum demum stationem vitæ felici passu

L. 2. de li. cā.

peragrasse existimamus cū filios nostris ductos manibus, latum nostro fœlicius attingisse conspexerimus: quod si liberorum infortunia nos attingunt, ad quod non discrimen se pater coniecerit quo Reipublicæ clauum filio reseruet? Indè immaturæ regum electiones, indè apud Sarmatas, Panonios, supplici regnantis voce designati reges. quibus si electores non suffragarentur quæ cædes, quæ bella? Imperatorum sancta apud Germanos electio: quis tamen Imperatorum (& si iustè parùm) dum vixerit, filium Romanorum Regem non designari fecerit? Hoc tamen electores priore imperante è viuis excessu (nè Germanorum status perueratur) confirmant, in vimquæ tanti suffragij rex Romanorum imperator euadit. Verum quis coactam, vt suprà diximus, electionem dixerit liberam? Et si verò aduersarij auctoritas non sufficiat probaturo metum l. ad Inuidiam Co. quod met. Cā. neoterici doctores in l. interpositas cod. de transact. consueta tamen, & omnibus fere imperatoribus solita, & his assuetus filiorum amor electionem reddent coactam Glo. in l. i. ff. quod Iuss. Barth. in l. i. §. proinde ff. quod vi aut clam. idē Barth. in tract. de Tyrānide. Pannor. in Ca. cum dilecta. in Cap. abbas quod met. cā. cap. i. de off. deleg. quod si quæ coacta sit electio nulla sit, vt suprà diximus, hæc nulla manifestè videbitur. Iulium Cæsarem clandestino amore Marcum Brutum excepisse ferunt: Atqui etiam si Cæsari contigisset senectutis torporem perferre, haud scio an Brutum imperatorem mundi non salutasset ipsius Cæsaris sermo, dubitandi mihi præbet occasionem: cum enim à quodam familiari accepisset Brutum vitæ suæ insidiari: manu pectori admissa respondisse ferunt: nūm Brutum consumpturi corporis momentum posset expectare? quasi diceret solum Brutum diadema (cum

Plu. in Cæs.

vita

vita excederet) consecuturum. Is vero non solū Cæsari, sed omnibus ferè similis innatus fuit filiorum amor. Darius enim apud historicos non sui ipsius, sed filiorum perhorruit infortunium. Si itaque nulli sunt Reges electi, qui nō electores, & si parum iustè, adigant filios Reges designare, frustranea erit igitur electio: cum potissimum si qua sit ad Regnum aut imperium designatio sit vna cum electione. Verum dicent aliqui quid si Rex filiis vel parentibus careat, admittenda ne Regis electio? admitenda certe si regia soboles non supersit: at fieri non potest Regem parentibus & successoribus carere cum sanguis Regius, & affinitas regia decimū gradum exuperet: sitque regum observata cognatio perpetua vt eleganter Bald. vt cetera de feud. marc. duc. & Com. Col. deci. frustra igitur ab Othomano exquiratur regis electio quæ neque regibus, nequè gentibus vllis vsquam utilis fuit vt suprā pluribus verbis diximus. hanc etiam ob causam Persæ vt funestam ita perhorrescebant vt nullis suis Regibus fas esset Regni perfici fines superare insalutato successore: nullusque, si ad bellum proficisci vocabat occasio, à cōsuetudine Regni patebat exitus quàm successorem in Prosagade tēplo, thiara, scorto, aceto & lacte simul epoto, statuto die inaugurasset. quò si bello occumbere contigisset, casus acerbior, id est futura regis electio perfici Regni pacem non peruerteret. Et certe si omnis nouatio Reipublicæ sit periculosa, hæc potissimum fuerit: atque etiam si quid innouari & si reipublicæ perutile faustumque sit deferendum: si tamen Reipublicæ statum peruertat, vt rectè Molineus in proëmio cōs. pari. Inutilissima potissimum hæc regis electio deferenda. neque præterea sequitur eum qui nobilis priuatus vixerit: Regem electum talem proinde affuturum. vt Neronis & Antiquorum

*Plut. in vita
Alexand.*

*Consuetudo
inaugurandi
Regis apud
persas Plut.
in Artax.*

*l. Pri. l. si
nali Cod. de
natu. li. b. l. si
vina cod. de
bonis mat. §.
hoc autē que
fend. dar. poss.*

*Molineus in
Proem. con-
sue. paris. vid.
iura ab eo al-
legata.*

historiæ satis declarant. similis igitur plerum-
que rex electus & naturalis: id est æquè vrili-
tati publicæ studiosi, & è contrà. frustranea
proindè erit regum electio. His igitur ita per-
tractatis paucis quid de Augusta (si quidem
ab initio propositum fuit) dicamus, quale sci-
licet ius ei in Regno competet, licet anè iure
ei Regnare, an non. quæ questio vt Regna ex-
tera omittam multis Anglorum milibus, mul-
tis etiam Gallis fuit exitio. Edouardus enim
legem salicam (qua Augusta à Regno arcen-
tur) non legibus sed ferro metiebatur: nec ra-
tionem (vt assolet) habebat exclusionè ascen-
dente, & descendens ex ascendente excludere-
tur. sed matri deberi animosè tuebatur: quod
si non matri, sibi tamen à matre oriundo. An-
glorum verò inimica ratio hæc fuit. si lex nul-
la sit nisi authentica seu authaurisata: vni-
us Regis lex alterius regis ratione authenti-
ca non erit. Reges enim pares sunt Imperio:
par verò in parem veteri legum axiomatica non
habet imperium. Hæc Edouardi fuit ratio. ad-
debāt etiam Angli Regna fuisse infinita in qui-
bus Augusta pro Augustis habitæ fuerant tē-
pusque quo Regnarunt æquè Regnatis fortu-
natum fuisse, quam si in eo Homericus Achilles
regnasset. Semyramis Assyriis imperavit: Assy-
riorumque manu multos hostium subegit
multasque ciuitates fufis furore bellico ciuibus
suo imperio adiunxit. Tomyris Persarum regi
Cyro caput fufis hostibus amputauit nec hoc
Persæ vsquam dedecori acceperunt.

Panthesilea furens mediis in milibus ardet

Bellatrix, audetque viris concurrere virgo.

Dido his imperavit qui eam Reipublicæ Ro-
manæ cladem attulerunt vt Italus multo tem-
pore nihil præter Cælum cladis adhuc Roma-
næ testem: nihil præter humum cruore & san-
guine madentem circumspiceret, nam Hanni-

bal ortus Didonis, si Virgilio credamus, ex ossibus. Apud Sarmatas Gracci filia dum vixit: Sarmatis imperavit. Fœlices Ægyptii qui tempore Cæsaris, Pompeii iunioris, & Anthonii, Cleopatram Reginam habuerint: plus enim sermone & astutia muliebri Ægyptiis profuit, quàm Ægyptiis Anthonianæ cohortes profuissēt. notum autem est, ut prius dixi, Asiam ferè ab Anthonio tributis exinanitam, Alexandriam non item. Verum non mirū, ut cū Cleomene loquar si fœmina efœminatis imperavit. At quanuis senio depressa Gallo sint superflua, nusquam tamen Cleopatram Reginam vlla pateretur ætas. Alexander magnus cum rescivisset matrē Olympiam cum quadam nomine Cleopatra Regnum Epyri & Macedoniæ regendum accepisse: Matrem Epyrum, Cleopatram Macedoniam matrem dixit Cleopatra sapientiolem quod scilicet Macedones nusquam paterentur se à mulieribus regi. sic fortassis Galli nusquā Reginas. At de lege salica si quid licet dicere, sanctam quidem puto si barbaris moribus qui Reges externos cōcomitātur nos, ut sibi legis finis effluxit, priuarit. si igitur primus Rex eam tulerit, rectè quidem si verò cum iam consuetudine in Gallia Receptum esset Reginas regnare, parum iusta. Quod si hoc legibus detur probare summa adest doctoris Autoritas de Imo. in cap. grādi de suppl. negl. præ. in sex. ubi asserit de iure quidem fœminas Regno incapaces, de consuetudine tamen contra: §. hoc autem qui feud. dar. pos. cap. dilect. de Arbi. Bal. cap. i. de succes. feud. ubi Iustè ait in Regno Appuleiæ mulierem deficientibus masculis succedere, sic de regno Navaræ & Angliæ sentiendum. Verum Pharamondus primus Francorum Rex hanc legem sanxit. Rectè igitur à Regno gallico mulieres expelluntur. Restat igitur videre an Regine sit de rebus

6 . II. .

Plut. in Phil.

Regni immiscere. Othomanus quidem vlla
 absque distinctione propter imbecillitatē con-
 filii à Rebus Regni arcendas contendit. He-
 ctor apud Homerum (fateor) de Rebus re-
 gni deliberaturus Andromachem vxorem ad-
 lanam relegauit. Secus tamen Brutus qui Por-
 tiam se ipso imperio digniorem (licet dignus
 vt ex Cæsare prius dictum fuit) proclamauit.
 Verum si Othomanus eas in strictioribus Re-
 gni Consiliis non admiserit: obindē tamen
 admittat quò quod consultum sit, firmitus sub-
 ditis hæreat. Liberalis præterea causa, seu ho-
 nestas ad hoc quoslibet impellit vt eam quàm
 natura matrem fecerit consilii participem ij
 faciant. Præterea si Caroli sexti Fracorum re-
 gis tempore Regentem mulierem, non re-
 gentes regis Gallici auunculos habuissemus:
 vix ab Anglis tot cladibus Gallia fuisset
 consumpta. rari enim sunt Attali, id est ra-
 ri sunt hij qui semel regni accepta prouincia,
 eandem exuant. At quia mulieribus purpu-
 ra non datur: nec igitur purpuram exuere,
 potius igitur regni prouincia precaria mu-
 lieribus quàm cæteris quantumuis regibus
 sanguine Coniunctis est demandanda. Quod
 si mulieri tota regni prouincia committenda
 sit: vix debuit consiliorum regni expers esse.
 Si detur denique antiqua paucis euoluere. apud
 Persas certissimum est Reginas Reges solitas
 designare teste Plutarcho in Artaxerxe. Vnde
 præterea Periclis imperium? quare præ cæteris
 imperandi gnarus tantos exercitus subegit? At-
 tica certē mulier causa fuit vt author est Plu-
 tarchus in eius vita. Themistoclis vnus ex filiis
 (si Themistocli patri credimus) græcis omnibus
 imperauit. at nihil ipse filius egit quin à ma-
 tris vera voce desumpisset. Cleomenes (etsi
 cæteris græciæ imperantibus sacra Marti vul-
 pe & thauo melius perfecisset) inconsulta ta-
 men Agide matre nihil vsquam gessit. Nihil

duo Gracci Romani senatus fulmina ex se populo quæsierunt, sed quidquid actitarunt hoc à matre desumpserunt, qui si parū probi, quid probis faciendum? Quidam apud Antiquos erant filii qui eo ardore matrem adamarant ut non solum eādem suarum actionum participē sed autorē primam effecerant: ita ut nihil ea ipsa inconsulta populo proponerent. tantæ verò (ut author est Plato) pietatis memores diis eōdem vita priuarunt, cœlique axem annuerunt. diis igitur gratum matris obsequium diisque perplacet eam consiliorum participem habere quam matrem habuerint, non igitur à Consiliis regni sunt arcendæ cum supradicti procures matrē cōsiliorum suorum haberint authores. Hæc habui Othomane, quibus tuam Franco Galliam impugnarem, quæ si mu-
seum tuū attigerint, multam tibi ferent salutem.

FINIS.